Халқ сўзи

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат

2025 ЙИЛ — АТРОФ-МУҲИТНИ АСРАШ ВА «ЯШИЛ» ИҚТИСОДИЁТ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган ● WWW.XS.UZ ● E-mail: Info@xs.uz ● 2025 йил 10 октябрь, № 209 (9104) Жума

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ИККИ ТОМОНЛАМА МУНОСАБАТЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ КЎРИБ ЧИҚИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 9 октябрь куни амалий ташриф билан Тожикистон Республикасига келди.

Душанбе халқаро аэропортида давлатимиз раҳбарини Тожикистон Республикаси Бош вазири Қоҳир Расулзода ва бошқа расмий шахслар кутиб олди.

Шу куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмоннинг учрашуви бўлиб ўтди.

Суҳбат аввалида Ўзбекистон етакчиси Тожикистон Президентини Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига раислиги самарали бўлгани билан самимий табриклади ҳамда «Марказий Осиё — Россия» форматидаги бўлажак учрашув ва МДҲ саммити муваффақиятли ўтишини тилади.

Ўзбекистон билан Тожикистон ўртасидаги дўстлик, яхши қўшничилик, стратегик шериклик ва иттифоқчилик муносабатларини янада кенгайтириш ва мустаҳкамлашнинг долзарб масалалари кўриб чиқилди.

Икки томонлама ҳамкорлик ижобий суръат билан ривожланиб бораётгани катта мамнуният билан қайд этилди. Товар айирбошлаш ва юк ташиш ҳажми, авиақатновлар сони ортиб бормоқда.

Ўзаро савдони кўпайтириш, саноат, энергетика, қишлоқ хўжалиги ва бошқа устувор йўналишларда кооперация лойиҳаларини илгари суриш бўйича мувофиқлаштирилган чора-тадбирларни қабул қилишга алоҳида эътибор қаратилди.

Фаол маданий-гуманитар алмашинув ва сермаҳсул ҳудудлараро алоқаларни давом эттириш муҳимлиги қайд этилди.

Халқаро ва минтақавий аҳамиятга молик асосий масалалар, шу жумладан, жорий йил ноябрь ойида Тошкент шаҳрида ўтказиладиган Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Маслаҳат учрашувига тайёргарлик кўриш юзасидан батафсил фикр алмашилди.

ЎзА.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Матбуот хизмати сурати.

АНИҚ НАТИЖАГА ҚАРАТИЛГАН АМАЛИЙ ҲАМКОРЛИК ЯНАДА КЕНГАЙТИРИЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 9 октябрь куни Душанбе шаҳрида бўлиб ўтган «Марказий Осиё — Россия» форматидаги иккинчи саммитда иштирок этди.

Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон раислигида ўтган тадбирда Россия Федерацияси Президенти Владимир Путин, Қозоғистон Республикаси Президенти Қосим-Жомарт Тоқаев, Қирғиз Республикаси Президенти Садир Жапаров ва Туркманистон Президенти Сердар Бердимуҳамедов қатнашди.

Кун тартибига мувофиқ, кўп томонлама шерикликни янада ривожлантириш, сиёсий, савдо-иқтисодий, инвестициявий ва маданий-гуманитар соҳалардаги ҳамкорликни кенгайтириш масалалари, шунингдек, халқаро ва минтақавий сиёсатнинг долзарб жиҳатлари кўриб чиқилди.

Давлатимиз раҳбари сўзининг аввалида Россия Президенти Владимир Путинга Марказий Осиё билан кенг кўламли стратегик шерикликни ривожлантириш тарафдори бўлиб келаётгани учун миннатдорлик билдириб, унинг табиий шериклар бўлган мамлакатларимиз ҳамкорлигига янги суръат беришга қаратилган ташаббусларини қўллаб-қувватлади.

— Россия биз учун муҳим, устувор стратегик шерик ва иттифоқчи бўлиб келган, ҳозир ҳам шундай ва келгусида ҳам шундай бўлиб қолишини таъкидлайман. Умумий тарих, кўп асрлик алоқалар, халқларимизнинг маданий ва дунёқараш жиҳатдан яқинлиги, мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона ва ишончли муносабатлар бундай ҳамкорликнинг мустаҳкам ва ўзгармас асоси ҳисобланади, — деди Ўзбекистон етакчиси.

Жаҳон иқтисодиётидаги тобора кучайиб бораётган геосиёсий кескинлик ва инқирозли ҳолатлар, шунингдек, юзага келаётган янги хавф-хатар ва таҳдидлар «Марказий Осиё — Россия» форматида янада яқин мувофиқлашув ва ҳамкорликни тақозо этаётгани қайд этилди.

Шу маънода, Ўзбекистон етакчиси минтақа мамлакатларининг Россия билан ҳамкорлиги истиқболлари юзасидан ўз нуқтаи назарини баён қилди.

Энг аввало, тизимли сиёсий мулоқотни мустаҳкамлаш ва аниқ натижага қаратилган амалий ҳамкорликни кенгайтириш муҳим экани таъкидланди.

Шу боис Ўзбекистон Президенти ҳар йили олий даражадаги учрашувларни, ҳукуматлар, вазирликлар, идоралар ва ҳудудларнинг мунтазам мулоқотларини ўтказиш муҳимлигини таъкидлади.

2027 йилга қадар қўшма ҳаракатлар режаси қабул қилинишини қўллаб-қувватлаб, давлатимиз раҳбари амалий ҳамкорликни кенгайтириш бўйича аниқ чора-тадбирларни ўз ичига олган янада батафсил «Йўл харитаси»ни тайёрлашни таклиф этди.

Топшириқларни ўз вақтида бажариш, минтақавий аҳамиятга молик дастур ва лойиҳаларни тайёрлаш ҳамда жадаллаштириш мақсадида ҳукумат раҳбарлари ўринбосарлари даражасида Мувофиқлаштирувчи кенгаш тузиш муҳимлиги қайд этилди.

Иқтисодий шерикликни тубдан кенгайтириш минтақа билан Россия ҳамкорлигининг асосий йўналиши бўлиши керак. Ўзаро савдо кўрсаткичларида ижобий суръат кузатилаётгани мамнуният билан қайд этилди.

Хусусан, ўтган йил ва жорий йилда Ўзбекистоннинг Россия ва минтақа мамлакатлари билан товар айирбошлаш ҳажми 15 фоизгача ошди.

Мувофиқлаштирувчи кенгаш фаолияти доирасида товар айирбошлаш ҳажмини оширишга қаратилган комплекс чора-тадбирларни ишлаб чиқиш таклиф қилинди.

Бозорларга киришни ўзаро енгиллаштириш, тартиб-таомилларни соддалаштириш, «Марказий Осиё — Россия агроэкспресси» лойиҳасини ишга тушириш шулар жумласидан.

Давлатимиз раҳбари мамлакатларимиз транзит-транспорт салоҳиятидан, энг аввало, Шимол — Жануб йўлаги доирасида самарали фойдаланиш ғоят муҳим эканини таъкидлади.

— Биз автомобиль, темир йўл ва авиация алоқалари соҳасида миллий дастурларни уйғунлаштириш ва шу асосда инфратузилмавий шерикликнинг комплекс режаси — мамлакатларимиз Транспорт-логистика контурини ишлаб чиқишни таклиф этамиз. Ташқи хавф-хатарларга нисбатан барқарор бўлган интеграциялашган, ўзаро боғлиқ минтақавий транспорт инфратузилмасини шакллантириш бизнинг пировард мақсадимиз бўлиши зарур, — деди Президент.

Яна бир устувор йўналиш сифатида барқарор ишлаб чиқариш занжирларини яратиш ва саноат кооперациясини чуқурлаштириш белгиланди. Шу маънода, бугунги кунда Ўзбекистон Россиянинг етакчи компаниялари билан саноат кооперациясини фаол кенгайтираётгани, газ-кимё тармоғида йирик стратегик лойиҳалар амалга оширилаётгани, замонавий мис бойитиш хаби ташкил этилаётгани таъкидланди.

Шу билан бирга, машинасозлик, аниқ асбобсозлик, кимё, электротехника, тоғ-кон ва бошқа тармоқларда ҳамкорликни кластер асосида кенгайтириш учун улкан захиралар борлиги қўрсатиб ўтилди.

Етакчи корхоналар ва хусусий секторнинг инновацияларга йўналтирилган кооперациясини рағбатлантириш мақсадида Бухоро шаҳрида илғор муҳандислик ечимларини ишлаб чиқиш, жорий этиш ва кўпайтириш учун ноёб технологик майдон бўлиши мумкин бўлган «Марказий Осиё — Россия» саноат инжиниринг хабини ташкил этиш ташаббуси илгари сурилди.

2

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ «МАРКАЗИЙ ОСИЁ — РОССИЯ» ФОРМАТИДАГИ ИККИНЧИ САММИТДАГИ НУТҚИ

Ҳурматли делегациялар раҳбарлари!

Аввало, анъанавий самимий қабул ва учрашувимизни юксак даражада ташкил этгани учун Тожикистон Республикаси Президенти ҳурматли Эмомали Шарипович Раҳмон шаънига билдирилган миннатдорлик сўзларига қўшиламан.

Биз ҳар сафар Тожикистонга ташриф буюрар эканмиз, Сизнинг раҳбарлигингизда улкан бунёдкорлик ишлари олиб борилаётганига гувоҳ бўламиз. Кўз ўнгимизда мамлакат қиёфаси тубдан ўзгармоқда — иқтисодиёт ва инфратузилма жадал ривожланмоқда, энг асосийси — аҳоли фаровонлиги ошиб бормоқда.

Россия Федерацияси Президенти ҳурматли Владимир Владимирович Путинга Марказий Осиё билан кенг кўламли стратегик шерикликни ривожлантиришнинг қатъий тарафдори бўлиб келаётгани учун самимий ташаккур изҳор этаман.

Сизнинг минтақа билан иттифоқчилик муносабатлари ва кўп қиррали ҳамкорликни мустаҳкамлаш масалаларидаги доимий қўллаб-қувватлашингиз ва шахсий эътиборингизни Ўзбекистон доимо ҳис этиб келиши ва қадрлашини алоҳида қайд этмоқчиман.

Сиз илгари сурган, табиий шериклар бўлган мамлакатларимизнинг ўзаро ҳамкорлигига янги суръат беришга қаратилган ташаббусларни тўлиқ қўллаб-қувватлайман.

Ҳурматли давлат раҳбарлари!

Россия биз учун муҳим, устувор стратегик шерик ва иттифоқчи бўлиб келган, ҳозир ҳам шундай ва келгусида ҳам шундай бўлиб қолишини таъкидлайман.

Умумий тарих, кўп асрлик алоқалар, халқларимизнинг маданий ва дунёқараш жиҳатдан яқинлиги, мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона ва ишончли муносабатлар бундай ҳамкорликнинг мустаҳкам ва ўзгармас асоси ҳисобланади.

Шу билан бирга, геосиёсий зиддиятлар ва жаҳон иқтисодиётида инқироз ҳолатлари кучайиб бораётгани, янги хавф ва таҳдидлар минтақада барқарорликни таъминлаш йўлида бизнинг форматимиз доирасида янада яқин мувофиқлаштириш ва ҳамкорликни талаб этмоқда.

Кун тартибидан келиб чиқиб, Марказий Осиё ва Россия ўртасидаги кенг миқёсдаги ҳамкорликни ривожлантириш истиқболлари бўйича ўз қарашларимизни айтиб ўтмоқчиман.

Биз ушбу форматда аниқ натижага эришишга йўналтирилган тизимли сиёсий мулоқотларни кучайтириш ва амалий ҳамкорликни кенгайтириш муҳим, деб ҳисоблаймиз.

Биз ҳар йили олий даражадаги учрашувларни, ҳукуматлар, вазирлик, идора ва минтақаларнинг мулоқотларини мунтазам равишда ўтказиб бориш тарафдоримиз. Шу муносабат билан 2027 йилгача бўлган Қўшма ҳаракатлар режаси қабул қилинишини қўллаб-қувватлаймиз.

Шу билан бирга, ҳукуматларимизга амалий ҳамкорликни чуқурлаштириш бўйича аниқ чоратадбирларни ўз ичига олган кенгайтирилган “Йўл харитаси”ни тайёрлаш бўйича топшириқ беришни таклиф этамиз.

Топшириқларимиз ўз вақтида ижро этилаётганини назорат қилиш, минтақавий аҳамиятга эга бўлган дастур ва лойиҳаларни тайёрлаш ва амалга оширилишини тезлаштириш учун ҳукумат раҳбарлари ўринбосарлари даражасида Мувофиқлаштирувчи кенгаш таъсис этишни мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз.

Биз минтақамизнинг Россия билан иқтисодий шериклигини тубдан кенгайтиришдан манфаатдормиз. Буни биргаликдаги фаолиятимизнинг асосий йўналиши, деб ҳисоблаймиз.

Бозорларда ноқулай конъюнктура сақланиб қолаётган ва ташқи таъсирлар кучайиб бораётган шароитда ўзаро савдо кўрсаткичларида ижобий ўсиш суръатларини таъминлашга эришмоқдамиз. Жумладан, ўтган йил якунлари бўйича ва жорий йилда Ўзбекистоннинг Россия ва минтақа мамлакатлари билан ўзаро товар айланмаси 15 фоизга ўсди.

Бу ишларни давом эттириш ва биз таклиф этаётган Кенгаш доирасида маҳсулот айирбошлаш ҳажмини оширишга қаратилган комплекс чора-тадбирларни ишлаб чиқишни мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз. Бу ўринда гап маҳсулот бозорларига ўзаро киришни енгиллаштириш, жараёнларни соддалаштириш, “Марказий Осиё — Россия агроэкспресс” лойиҳасини ишга тушириш ҳақида бормоқда.

Мамлакатларимизнинг транзит-транспорт салоҳиятидан, биринчи навбатда, Шимол — Жануб йўлаги доирасида самарали фойдаланиш ҳаётий муҳим аҳамият касб этади.

Биз автомобиль, темир йўл ва авиация алоқалари соҳасида миллий дастурларни уйғунлаштириш ва шу асосда инфратузилмавий шерикликнинг комплекс режаси — мамлакатларимиз Транспорт-логистика контурини ишлаб чиқишни таклиф этамиз.

Ташқи хавф-хатарларга нисбатан барқарор бўлган интеграциялашган, ўзаро боғлиқ минтақавий транспорт инфратузилмасини шакллантириш бизнинг пировард мақсадимиз бўлиши зарур.

Биз барқарор ишлаб чиқариш занжирларини яратиш ва саноат кооперациясини чуқурлаштиришни яна бир устувор йўналиш сифатида кўрамиз.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон Россиянинг етакчи компаниялари билан саноат бўйича шерикликни фаол кенгайтирмоқда. Шу борада газ-кимё соҳасида йирик стратегик саноат лойиҳалари амалга оширилаётгани ва замонавий мис бойитиш хаби яратилаётганини мисол сифатида келтириб ўтишни истар эдим.

Айни вақтда машинасозлик, асбоблар ишлаб чиқариш, кимё, электротехника, тоғ-кон ва бошқа соҳаларда кластер асосида ҳамкорликни кенгайтириш учун ҳали ишга солинмаган улкан захиралар мавжуд.

Етакчи корхоналар ва хусусий секторнинг инновацияга йўналтирилган кооперациясини рағбатлантириш учун Бухоро шаҳрида “Марказий Осиё — Россия” саноат инжиниринг хабини ташкил этишни таклиф қиламиз. Ушбу лойиҳа илғор муҳандислик ечимларини ишлаб чиқиш, жорий қилиш ва оммалаштириш учун ноёб технологик майдончага айланишига ишонаман.

Тошкентда ўтказиладиган “Иннопром. Марказий Осиё” кўргазмали форум имкониятларини юқори даражада ишга солиш муҳим эканини қайд этмоқчиман. Апрель ойида ўтказилган кўргазма 35 мамлакатдан 10 мингдан ортиқ иштирокчиларни бирлаштирди. Беш миллиард долларлик битимлар имзоланди.

Ушбу тадбирга “Марказий Осиё — Россия” мулоқоти форматидаги асосий саноат ва инновация майдони мақомини беришни таклиф этамиз.

Ҳурматли ҳамкасблар!

Мамлакатларимизнинг Россия билан энергетика соҳасидаги ҳамкорлиги бундан буён ҳам минтақанинг тинчлиги ва барқарорлиги омили бўлиб қолади. Биз бугун стратегик, жумладан, газ қувурлари ва энергетика инфратузилмаларини ривожлантиришга қаратилган лойиҳаларни амалга оширяпмиз.

Шу кунларда тарихий бир воқеа бўлиб ўтади — Ўзбекистонда барпо этиладиган атом электр станциясининг биринчи реактори ва кўп тармоқли ядро тиббиёти маркази қурилиши бўйича қўшма лойиҳаларни амалга оширишга старт берилади.

Ушбу йўналишда кенг кўламли илмий-амалий ҳамкорлик ўрнатишни — Ўзбекистонда атом энергетикаси бўйича Минтақавий компетенциялар марказини таъсис этиш, шунингдек, Москва давлат муҳандислик-физика институтининг Тошкент филиали базасида кадрлар тайёрлаш дастурини қабул қилишни таклиф этамиз.

Бундан ташқари, углеводород ресурсларини қидириш ва қайта ишлаш, электр энергетикаси тизимини модернизация қилиш, энергияни тежайдиган ечимларни жорий этиш соҳасида ҳамкорликни кенгайтириш ниятидамиз.

Илғор билим ва технологиялар трансфери, қўшма лойиҳаларни тайёрлаш ва илгари суриш учун “Марказий Осиё ва Россия энергетик шериклиги” комплекс дастурини ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқ.

Инновациялар соҳасида мамлакатимизда “Сколково” маркази филиалини очишни таклиф этамиз.

Сунъий интеллект ва рақамли технологиялар бўйича Минтақавий эксперт кенгашини таъсис этишни даврнинг ўзи талаб этмоқда, деб ҳисоблаймиз. Ишончим комил, бундай платформа етакчи марказлар, ташкилотлар ва IT компаниялар даражасида саъй-ҳаракатларни бирлаштириш ва лойиҳалар бўйича ҳамкорликни йўлга қўйиш учун имкон яратади.

Биз, шунингдек, қўшма дастурларни амалга ошириш йўли билан гуманитар ҳамкорликни кенгайтириш ниятидамиз. Шу борада этномаданият форуми — Марказий Осиё ва Россия халқлари маданияти, санъати ва ижодиёти фестивалини ҳар йили ўтказиб бориш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз.

“Келажак муҳандислари” илмий-таълим консорциумини ташкил этишни таклиф қиламиз. Бу мулоқот майдони дуал ва профессионал таълим тизимини жорий этиш, фундаментал илмий ишланмаларни амалга ошириш мақсадида мамлакатларимизнинг етакчи олийгоҳлари ва тадқиқот тузилмалари салоҳиятини бирлаштиришга хизмат қилади.

Россия университетларининг муваффақиятли ишлаётган филиаллари консорциумнинг интеллектуал базаси бўлиши мумкин. Ўзбекистонда 15 та ана шундай филиаллар фаолият юритмоқда.

Бу борада Марказий Осиё ва Россиядаги ёш тадқиқотчилар ва олимлар учун Махсус грантлар дастурини биргаликда таъсис этишимиз мумкин.

Бундан ташқари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, меҳнат миграцияси соҳасида ижтимоий мослашувга кўмаклашиш дастурларини қабул қилиш, шунингдек, минтақавий йўналишлар асосида сайёҳлик оқимини кенгайтириш долзарб аҳамиятга эга.

Ҳурматли делегациялар раҳбарлари!

Минтақавий хавфсизликни таъминлаш масалаларига алоҳида тўхталиб ўтишни истар эдим.

Терроризм, экстремизм, радикализм, уюшган жиноятчилик, одам савдоси ва наркотрафикларга қарши курашда махсус хизматлар ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг яқин ҳамкорлигини янада кенгайтириш муҳим, деб ҳисоблаймиз.

Янги кибертаҳдид ва хавф-хатарларга қарши курашиш бўйича биргаликда чора-тадбирларни ишлаб чиқишни таклиф этамиз.

Афғонистон билан ҳамкорликни ривожлантириш ва ушбу мамлакатни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан тараққий эттиришга кўмаклашиш бўйича ёндашувларни мувофиқлаштириш мақсадида юқори даражадаги маслаҳатлашувларни ўтказиш имкониятларини кўриб чиқишни таклиф этамиз. Хавфсизлик соҳасида ўзаро ҳамкорлик, мазкур мамлакатда барқарорлик ва тараққиётни таъминлашга қаратилган иқтисодий лойиҳаларни амалга ошириш масалалари ушбу учрашувлар кун тартибига киритилиши мумкин.

Ҳурматли ҳамкасблар!

Сўзимнинг якунида мамлакатларимиз хавфсизлиги, барқарор тараққиёти ва фаровонлигини таъминлаш йўлида Россия билан кўп қиррали ҳамкорликни янада кенгайтиришга содиқ эканимизни яна бир бор таъкидламоқчиман.

Халқ сўзи
www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz
2025 йил 10 октябрь

АНИҚ НАТИЖАГА ҚАРАТИЛГАН АМАЛИЙ ҲАМКОРЛИК ЯНАДА КЕНГАЙТИРИЛАДИ

1 Мамлакатимиз етакчиси Тошкентдаги «Иннопром. Марказий Осиё» кўргазма-форуми имкониятларини максимал даражада ишга солиш муҳимлигини таъкидлади.

Жорий йил апрель ойида ўтказилган бешинчи кўргазмада 35 мамлакатдан 10 мингдан зиёд иштирокчилар қатнашди. 5 миллиард долларлик битимлар тузилди. Ушбу тадбирга «Марказий Осиё — Россия» мулоқоти форматидаги бош индустриал ва инновацион майдон мақомини бериш таклиф қилинди.

Ўзбекистон раҳбари таъкидлаганидек, Россия билан энергетика соҳасидаги ҳамкорлик бундан буён ҳам минтақа барқарорлигининг омили бўлиб қолади. Бугунги кунда газ қувурлари ва энергетика инфратузилмасини ривожлантириш бўйича стратегик лойиҳалар амалга оширилмоқда.

— Шу кунларда тарихий бир воқеа бўлиб ўтади — Ўзбекистонда барпо этиладиган атом электр станциясининг биринчи реактори ва кўп тармоқли ядро тиббиёти маркази қурилиши бўйича қўшма лойиҳаларни амалга оширишга старт берилади, — деди Президент.

Ушбу йўналишда кенг илмий-амалий ҳамкорликни йўлга қўйиш — Ўзбекистонда Атом энергетикаси бўйича минтақавий компетенциялар марказини таъсис этиш, шунингдек, Москва муҳандислик-физика институтининг Тошкент филиали негизида Кадрлар тайёрлаш дастурини қабул қилиш таклиф қилинди.

Углеводородларни излаш ва қайта ишлаш, электр энергетикасини модернизация қилиш, энергиятежамкор ечимларни жорий этиш борасидаги ҳамкорликни кенгайтириш нияти билдирилди.

Илғор билим ва технологиялар трансфери, қўшма лойиҳаларни тайёрлаш ва илгари суриш мақсадида «Марказий Осиё — Россия энергетика шериклиги» комплекс дастурини ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқлиги кўрсатиб ўтилди.

Инновациялар соҳасида «Сколково» марказининг минтақа мамлакатларида филиалларини очиш таклиф этилди.

Шунингдек, етакчи марказлар, ташкилотлар ва IT компаниялар даражасида саъй-ҳаракатларни бирлаштириш ва лойиҳавий ҳамкорликни йўлга қўйиш имконини берувчи Сунъий интеллект ва рақамли технологиялар бўйича минтақавий эксперт кенгашини таъсис этиш зарурлиги қайд этилди.

Гуманитар ҳамкорликни кенгайтириш мақсадида ҳар йили Этномаданият форуми — Марказий Осиё ва Россия халқлари маданияти, санъати ва ижоди фестивалини ўтказиш ташаббуси илгари сурилди.

Бундан ташқари, дуал ва профессионал таълим тизимини жорий этиш, фундаментал илмий ишланмаларни амалга ошириш учун етакчи олий таълим муассасалари ва илмий-тадқиқот тузилмаларининг салоҳиятини бирлаштиришга қаратилган «Келажак муҳандислари» илмий-таълим консорциумини ишга тушириш таклиф қилинди. Минтақа мамлакатларида муваффақиятли фаолият юритаётган Россия университетларининг филиаллари Консорциумнинг интеллектуал базаси бўлиши мумкинлиги таъкидланди. Ўзбекистонда уларнинг сони 15 тани ташкил этади.

Шунингдек, Марказий Осиё ва Россиянинг ёш тадқиқотчи ҳамда олимлари учун махсус грант дастурини таъсис этиш таклиф қилинди.

Ҳар томонлама ҳамкорликни ривожлантириш учун болалар ва оналар саломатлигини муҳофаза қилиш, меҳнат миграцияси соҳасида ижтимоий мослашувга кўмаклашиш, шунингдек, минтақавий йўналишлар асосида сайёҳлар оқимини кенгайтириш бўйича дастурлар қабул қилиш долзарблиги кўрсатиб ўтилди.

Ўзбекистон Президенти минтақавий хавфсизликни таъминлаш масалаларига алоҳида тўхталди.

— Терроризм, экстремизм, радикализм, уюшган жиноятчилик, одам савдоси ва наркотрафикларга қарши курашда махсус хизматлар ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг яқин ҳамкорлигини янада кенгайтириш муҳим, деб ҳисоблаймиз. Янги кибертаҳдид ва хавф-хатарларга қарши курашиш бўйича биргаликда чора-тадбирларни ишлаб чиқишни таклиф этамиз, — деди мамлакатимиз етакчиси.

Ҳамкорликни кенгайтириш ва Афғонистоннинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётига кўмаклашиш борасидаги ёндашувларни мувофиқлаштириш мақсадида олий даражадаги маслаҳатлашувлар ўтказиш имкониятини кўриб чиқиш таклиф қилинди. Мазкур учрашувлар кун тартибидан хавфсизлик соҳасидаги ҳамкорлик, ушбу мамлакат барқарорлиги ва тараққиётини таъминлашга қаратилган иқтисодий лойиҳаларни амалга ошириш масалалари ўрин олиши мумкин.

Сўзининг якунида Ўзбекистон Президенти минтақанинг барча мамлакатлари хавфсизлиги, барқарор тараққиёти ва равнақини таъминлаш йўлида Россия билан кўп қиррали ҳамкорликни янада кенгайтиришга интилиши қатъий эканини яна бир бор таъкидлади.

Саммит давомида бошқа давлатлар раҳбарлари ҳам сўзга чиқди.

Тадбир якунида Қўшма коммюнике ва устувор йўналишларда ҳамкорликни янада ривожлантириш бўйича 2025 — 2027 йилларга мўлжалланган Қўшма ҳаракатлар режаси қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Тожикистонга амалий ташрифи давом этмоқда.

ЎзА.

МДҲ:

БАРҚАРОР МУЛОҚОТ МЕХАНИЗМИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА ЗАРУР ҚАДАМ

Ўзбекистон ташқи сиёсати учун муҳим аҳамиятга эга бўлган халқаро минтақавий интеграцион тузилмалардан бири — Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги (МДҲ) ҳисобланади. Мазкур тузилма бугунги кунга қадар анча мураккаб бўлган шаклланиш ва ривожланиш йўлини босиб ўтди — постсовет маконида бирлаштирувчи омил сифатида халқаро муносабатларда ўз ўрнига эга бўлган тузилмага айланди. Ташкилот ўз таркибига кирган давлатлар ўртасидаги сиёсий, савдо-иқтисодий, илм-фан, маданий-гуманитар соҳадаги ришталарни сақлаб қолишга ва уларни мустаҳкамлашга хизмат қилиб келмоқда.

Нуқтаи назар

Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташкилотнинг 2018 йил Сочи шаҳрида бўлиб ўтган саммитида Ўзбекистон МДҲ фаолиятидаги иштирокига сифат жиҳатдан янги суръат бағишлашни мақсад қилиб қўйганлигини алоҳида таъкидлади. Зеро, бугунги кунда ташкилотни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, унинг халқаро нуфузини муттасил ошириб бориш зарурлиги ҳақида аниқ тасаввур мавжуд. МДҲ Ўзбекистон учун шунчаки мулоқот, фикр алмашиш ва қарашларни солиштириш майдони эмас. Бу тузилма биз учун устувор соҳаларда амалий ҳамкорлик қилишнинг ғоят муҳим институтидир. Ҳамдўстликка аъзо мамлакатлар эса юртимизнинг доимий шериклари, қўшнилари ва дўстларидир.

Айни пайтда Душанбе шаҳрида бўлиб ўтаётган МДҲ давлат раҳбарларининг саммити, шунингдек, "Марказий Осиё — Россия" форматидаги иккинчи учрашув кун тартибидан транспорт инфратузилмасини ривожлантириш, энергетика ва таълим соҳаларидаги ҳамкорлик, миграция жараёнларини тартибга солиш каби масалалар ўрин олган. Бундан ташқари, саммит якунлари ушбу форматни МДҲ доирасидан чиқиб, минтақавий интеграциянинг барқарор механизмига айлантириш учун асос яратиши мумкин.

Ўзбекистон ташқи сиёсатида кўп векторлилик принципи устувор этиб белгиланган бўлиб, бунда минтақавий ва халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик алоҳида аҳамиятга эга. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ҳам Ўзбекистон учун шундай муҳим платформалардан бири ҳисобланади. МДҲ доирасида эркин савдо зонаси мавжудлиги Ўзбекистонга қўшни давлатлар билан савдо-сотиқни ривожлантириш, экспорт ва импорт ҳажмини ошириш имконини беради. Бу, ўз навбатида, мамлакат иқтисодиётининг ўсишига хизмат қилади. МДҲ ҳудуди орқали ўтадиган транспорт йўллари ва коммуникация тармоқлари Ўзбекистоннинг минтақавий ва халқаро бозорларга чиқишини осонлаштиради. Транспорт коридорларини ривожлантириш лойиҳаларида иштирок этиш Ўзбекистоннинг транзит салоҳиятини оширишга ёрдам беради.

МДҲ доирасида терроризм, экстремизм, наркотрафик ва бошқа трансмиллий жиноятларга қарши кураш бўйича ҳамкорлик олиб борилади. Бу Ўзбекистоннинг миллий хавфсизлигини таъминлашга хизмат қилади. МДҲ мамлакатлари ўртасида маданият, таълим, фан ва спорт соҳаларида ҳамкорлик кенг йўлга қўйилган. Бу, халқлар ўртасидаги дўстлик ва ўзаро англашувни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Ўзбекистон ҳам МДҲ учун муҳим аъзо давлат ҳисобланади. Бунинг бир неча сабаблари бор. Аввалambор, Ўзбекистон Марказий Осиёнинг марказида жойлашган бўлиб, минтақавий алоқаларни мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнайди. Иккинчидан, Ўзбекистон МДҲдаги энг йирик иқтисодиётлардан бири бўлиб, минтақавий иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиришга катта ҳисса қўшади. Учинчидан, Ўзбекистон Марказий Осиёда сиёсий барқарорликни сақлашда муҳим роль ўйнайди. Бу, бутун МДҲ ҳудудида хавфсизликни таъминлашга ёрдам беради. Тўртинчидан, Ўзбекистон МДҲ доирасида фаол ташқи сиёсат олиб боради ва ташкилотнинг самарадорлигини оширишга қаратилган ташаббусларни илгари суради.

МДҲ Ўзбекистон учун муҳим минтақавий платформа бўлиб, иқтисодий, сиёсий, хавфсизлик ва маданий-гуманитар соҳаларда ҳамкорликни ривожлантириш учун кенг имкониятлар яратади. Ўзбекистон ҳам, ўз навбатида, МДҲнинг фаол ва муҳим аъзоси сифатида ташкилотнинг ривожланишига ўз ҳиссасини қўшиб келмоқда. Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси МДҲдаги миллий координатори мақомини ташқи ишлар вазири ўринбосаридан Бош вазир ўринбосари даражасига кўтаришга қарор қилди. Шунингдек, Ўзбекистон тузилма Иқтисодий кенгашидаги иштирокини қайта тиклади. Унинг доирасидаги ҳуқуқий базаси ва ҳамкорлиги ҳолатини тубдан қайта кўриб чиқиш ва шу асосда уни кенгайтириш учун имкониятлар истиқболини белгилаб олди.

Биз бир қатор устувор йўналишлар бўйича, аввало, савдо, инвестиция, транспорт, туризм, таълим ва илм-фан, шунингдек, хавфсизлик соҳаларидаги ҳамкорликни фаоллаштиришдан манфаатдормиз. Шу боис МДҲнинг аввал иштирок этилмаган тармоқ органлари фаолиятида қатнашишга қарор қилинди. Мамлакатимиз МДҲнинг тармоқлар бўйича ҳамкорликнинг 24 та органига қўшилди, 65 та тузилмаси фаолиятида тўлиқ иштирок этмоқда.

Ўтган даврда Ўзбекистон Президенти томонидан кўплаб муҳим йўналишлар юзасидан қарийб 70 та ташаббус илгари сурилди. Уларнинг аксарияти Ҳамдўстликка аъзо мамлакатлар томонидан қўллаб-қувватланиб, рўёбга чиқарилди. Хусусан, давлатимиз раҳбари эркин савдо ҳудуди тўғрисидаги шартноманинг товарларни олиб қўйишга доир қоидаларини қайта кўриб чиқиш, импорт ўрнини босишга қаратилган миллий дастурларни ўзаро уйғунлаштириш, давлат харидлари бозорига имтиёзли кириш ҳуқуқини ўзаро келишув асосида тақдим қилиш имкониятларини кўриб чиқиш, қўшма улгуржи тақсимлаш ва логистика марказларини ташкил этишни қўллаб-қувватлаш дастурини қабул қилиш, электрон савдони ривожлантириш таклифларини илгари сурди.

Ўзбекистон етакчиси транспортнинг барча турларида мультимодал ташувларга ўтиш орқали транспорт коридорларини ривожлантириш, асосий минтақавий коридорлар орқали юкларни ташишда бизнес учун жозибадор шартларни шакллантириш, йўловчи ва юк ташишда бошқариш жараёнларини ва кўрсатиладиган хизматларни рақамлаштириш, транспорт инфратузилмаси ва ҳаракат таркибини модернизация қилиш дастурлари ва лойиҳаларини амалга ошириш тарафдори.

Бундай фаоллик ва ташаббускорлик юқори баҳоланди. 2023 йили Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги Давлат раҳбарлари кенгаши мажлиси доирасида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевга дўстлик, яхши қўшничилик ва кўп қиррали ҳамкорлик муносабатларини мустаҳкамлашга қўшган улкан ҳиссаси учун ташкилотнинг олий мукофоти — МДҲ Фахрий нишонининг тантанали топширилиши ҳам ана шу ташаббусларнинг эътирофидир.

Шу билан бирга, МДҲнинг келажаги ва самарадорлиги кўп жиҳатдан аъзо давлатларнинг ўзаро манфаатларини ҳисобга олган ҳолда конструктив мулоқот олиб боришга ва биргаликда ечимлар топишга тайёрлигига боғлиқ. Ўзбекистон бу борада доимо очиқ ва ҳамкорликка тайёр эканлигини билдириб келган.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ташкил этилганидан бери кўплаб ютуқларга эришган бўлса-да, унинг олдида бир қатор муаммолар ҳам мавжуд. Масалан, МДҲга аъзо давлатларнинг сиёсий, иқтисодий ва ҳарбий манфаатлари бир-биридан фарқ қилади. Бу, айрим масалалар бўйича умумий позицияга эришишни қийинлаштиради ва ҳамкорликни сусайтириши мумкин. Хусусан, Россия ва бошқа давлатларнинг геосиёсий қарашларидаги фарқлар МДҲ доирасидаги муносабатларга таъсир қилади.

Бошқа томондан, МДҲ доирасида иқтисодий интеграция жараёни жадал кечмаяпти. Эркин савдо зонаси мавжуд бўлса-да, савдо тўсиқлари, тарифлар ва бошқа чекловлар савдо-сотиқни ривожлантиришга халал бермоқда. Бундан ташқари, ягона иқтисодий макон яратиш бўйича ҳаракатлар ҳам етарли даражада эмас. Ташкилотнинг институционал тузилмаси етарли даражада ривожланмаган, унинг қарор қабул қилиш механизми мураккаб ва бюрократик бўлиб, бу қарорларнинг тез ва самарали амалга оширилишига тўсқинлик қилади.

МДҲ ҳудудида мавжуд бўлган минтақавий можаролар (масалан, чегара муаммолари, этник низолар) унинг доирасидаги ҳамкорликка халал беради. Ушбу можаролар аъзо давлатлар ўртасидаги ишончсизликни кучайтиради ва шерикликни сусайтиради. Уларни ҳал қилиш учун аъзо давлатлар ўртасидаги ўзаро ишончни мустаҳкамлаш, иқтисодий интеграцияни чуқурлаштириш, хавфсизлик соҳасидаги ҳамкорликни кучайтириш, ташкилотнинг институционал тузилмасини ислоҳ этиш, МДҲнинг имижини яхшилаш, минтақавий можароларни тинч йўл билан ҳал қилиш каби ташаббуслар илгари сурилмоқда. Агар МДҲ ушбу муаммоларни ҳал эта олса, у минтақавий ҳамкорликни ривожлантириш ва аъзо давлатларнинг манфаатларини ҳимоя қилишда муҳим роль ўйнаши мумкин.

Ўзбекистон учун иқтисодий ҳамкорлик соҳасида масалалар доираси кенг бўлиб қолмоқда, чунки Россия ва Марказий Осиё мамлакатларининг иқтисодиётлари яқин ўтмишда ягона хўжалик комплексига кирган эди. Амалий нуқтаи назардан, транспорт инфратузилмасини ривожлантиришга эътибор қаратилиши мумкин. Европа — Хитой барқарор транспорт йўлагини шакллантириш долзарб вазифа бўлиб қолмоқда, уни ҳал қилишдан нафақат Россия ва минтақа мамлакатлари, балки Хитой ва Европа Иттифоқи ҳам манфаатдор.

Қўшимча омил минтақада энергия ресурсларини субсидиялаш тизими бўлиб, бу ички нархларнинг пасайишига олиб келади ва савдо жозибадорлигини пасайтиради. Бу борада вазият аста-секин ўзгармоқда: Ўзбекистон ва Қозоғистонда энергия ресурсларига ички нархлар ошиб, субсидиялаш миқёси қисқармоқда ва бозорни янада шаффоф ҳамда жозибали қилмоқда. Шулар фонида Россиянинг минтақага газ етказиб берувчи сифатидаги роли мустаҳкамланмоқда.

Қолаверса, реал иқтисодиёт нуқтаи назаридан минтақада Хитой ва Россия асосий ўйинчилар бўлиб қолмоқда. Катта молиявий ресурсларга ва қудратли иқтисодиётга эга бўлган Пекин минтақада ўз иштирокини фаол равишда кенгайтирмоқда. Россиянинг эса энергия ресурсларини етказиб беришда устунлиги бор. Узоқ муддатли истиқболда у нефтни қайта ишлаш маҳсулотлари экспортини кенгайтиришдан манфаатдор. Умуман олганда, Россия ва Марказий Осиёнинг иқтисодий ҳамкорлиги, айниқса, энергетика соҳасида, узоқ муддатли салоҳиятга эга. Минтақа бозорларининг аста-секин либераллаштирилиши минтақани тобора жозибали қилмоқда.

Россия ва Марказий Осиё мамлакатлари раҳбарларининг мунтазам учрашувлари, жумладан, Душанбеда бўлиб ўтадиган саммит мулоқот форматининг барқарорлигини тасдиқлайди. Бундай алоқалар ҳамкорликни реал вақт режимида йўлга қўйиш имконини беради. Минтақа ўзини ягона макон сифатида аста-секин қайта англамоқда. Бу ерда ҳозирча расмий интеграция уюшмаси йўқ, аммо Марказий Осиё раҳбарларнинг Маслаҳат учрашувлари минтақавий мувофиқлаштиришни мустаҳкамлашнинг муҳим воситасига айланмоқда.

Гуманитар ҳамкорлик муносабатларда доимо муҳим роль ўйнаб келган. Бунда таълим соҳаси устувор йўналишга айланмоқда. Гап квоталар, академик ҳаракатчанлик ва Марказий Осиёда Россия университетлари филиалларини ривожлантириш ҳақида кетмоқда. Энергетика, жумладан, атом энергетикасини барпо этиш, энергия ресурсларини етказиб бериш, транспорт-логистика мавзуси ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Марказий Осиё мамлакатлари ва Россия муносабатлари кун тартиби сермазмун ҳамда кўп қиррали бўлиб қолмоқда. Қўшма корхоналар ва лойиҳалар сонининг ўсиши Россия компанияларининг минтақа бозорларига бўлган қизиқишини тасдиқлайди. Саммитда асосий эътибор иқтисодиётга — инвестициялардан тортиб транспорт йўналишлари ва энергетикани ривожлантиришгача қаратилади дейиш мумкин. Шунингдек, миграция, таълим ва хавфсизлик масалалари, айниқса, Афғонистон ва Яқин Шарқдаги вазият контекстида муҳим ўрин эгаллайди. Шундай қилиб, бўлиб ўтаётган саммитга Марказий Осиё ва Россия ўртасида барқарор мулоқот механизмини шакллантириш йўлидаги муҳим қадам сифатида қаралмоқда.

Абдували СОЙИБНАЗАРОВ, шарҳловчи («Халқ сўзи»).

Сенат қўмитасида

ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ СОҲАСИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ҚОНУНЧИЛИККА КИРИТИЛМОҚДА

Олий Мажлис Сенати Бюджет ва иқтисодий масалалар қўмитасининг мажлисида "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги иккита қонун дастлабки тарзда муҳокама қилинди.

Таъкидланганидек, кейинги йилларда мамлакатимизда ижтимоий ҳимоя соҳасидаги тизимли ишлар изчил давом эттирилмоқда. Хусусан, ногиронлиги бўлган болаларга ижтимоий хизматлар кўрсатиш соҳасини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш ҳамда аҳолининг ижтимоий эҳтиёжманд айрим тоифалари ҳуқуқларининг кафолатларини кучайтиришга қаратилган кенг кўламли ислоҳотлар амалга ошириляпти.

Ушбу қонунларда "Шаҳар йўловчилар транспортидан бепул фойдаланишни тартибга солиш тўғрисида"ги ҳамда "Автомобиль транспорти тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунларида назарда тутилган айрим тоифадаги ногиронлиги бўлган шахсларга ҳамда уларга ҳамроҳлик қилувчи шахсларга шаҳар йўловчи транспортидан бепул фойдаланиш ҳуқуқи берилиши назарда тутилмоқда.

Шунингдек, аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш, ижтимоий хизматлар сифатини яхшилаш, жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатларини кўриб чиқиш механизмларини такомиллаштириш зарурати юзага келаётганлиги қайд этилди.

Ногиронлиги бўлган болаларга кўрсатиладиган кундузги парвариш хизмати учун тўланадиган тўловлар солиқ солинмайдиган даромадлар тоифасига киритилиб, тазйиқ ва зўравонликдан жабрланган хотин-қизларни ишга жойлаштириш кафолатлари кучайтирилмоқда.

Бундан ташқари, муҳокама жараёнида интеллектуал мулк объектлари ҳамда товар белгисига бўлган ҳуқуқларнинг муҳофазасини кучайтириш, давлат буюртмачилари томонидан давлат харидларини амалга оширишда рақобат муҳитини таъминлаш ишларини ҳам такомилига етказиш лозимлигига урғу берилди.

Муҳокама этилган масалалар бўйича қўмитанинг тегишли қарорлари қабул қилинди.

«Халқ сўзи».

ПАРЛАМЕНТЛАРАРО АЛОҚАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЭЪТИБОР МАРКАЗИДА БЎЛДИ

Олий Мажлис Сенатининг Халқаро муносабатлар, ташқи иқтисодий алоқалар, хорижий инвестициялар ва туризм масалалари қўмитаси раиси Алишер Аъзамхўжаев Польша Республикаси парламенти Сенати Эмиграция ишлари ва хориждаги поляклар билан алоқалар комиссияси раиси Богдан Борусевич бошчилигидаги делегация билан учрашди.

Учрашув

Унда Ўзбекистон ва Польша ўртасида парламентлараро ҳамкорликни кенгайтириш, икки мамлакат халқларининг тарихий дўстлик алоқаларини мустаҳкамлаш, шунингдек, маданий-гуманитар соҳадаги муносабатларини фаоллаштириш масалалари муҳокама қилинди.

Суҳбат давомида парламентлараро ҳамкорлик асосида икки давлат ўртасидаги савдо айланмасини ошириш, Европа Иттифоқи бозорларига миллий маҳсулотлар экспортини кенгайтириш, савдо уйларини ташкил этиш, шунингдек, савдо, иқтисодиёт, инвестиция, туризм, таълим ва ҳудудлараро ҳамкорлик йўналишларида қўшма лойиҳаларни амалга оширишга эътибор қаратилди.

Шунингдек, Иккинчи жаҳон уруши даврида Ўзбекистонга депортация қилинган Польша фуқароларига нисбатан ўзбек халқи томонидан кўрсатилган меҳр-оқибат ва ғамхўрлик алоҳида қайд этилди. Мамлакатимиз ҳудудида дафн этилган поляклар хотираси эъзоз билан ёдга олинди.

Богдан Борусевич Иккинчи жаҳон уруши даврида поляк халқига кўрсатилган инсонпарварлик ёрдами ҳамда юртимиздаги поляклар дафн қилинган қабристонларда олиб борилаётган ободонлаштириш ишлари учун ўзбек халқига чуқур миннатдорлик изҳор этди.

«Халқ сўзи».

ҚАЙТА ТИКЛАНУВЧИ ЭНЕРГИЯ — ЭРТАНГИ КУН УМИДИ

Турин политехника университетида қайта тикланувчи энергия технологияларига бағишланган халқаро семинар бўлиб ўтди.

Халқаро анжуман

Тадбирда вазирлик ва идоралар вакиллари, соҳа мутахассислари ҳамда Олий Мажлис Сенатининг Аграр, сув хўжалиги масалалари ва экология қўмитаси раиси ўринбосари Сайёра Абдикаримова иштирок этди.

Семинарда қайта тикланувчи энергия манбаларини жорий этиш, қуёш ва шамол электр станциялари тизимларини лойиҳалаш, ресурсларни баҳолаш, энергетика объектларини оптималлаштириш масалалари муҳокама қилинди.

Таъкидланганидек, Ўзбекистон 2030 йилга қадар электр энергияси ишлаб чиқариш ҳажмининг камида 40 фоизини қайта тикланувчи манбалар ҳисобига таъминлашни мақсад қилган. Бу йилига 25 млрд. кубометр табиий газни тежаш ва атмосферага ташламаларни 34 млн. тоннага камайтиришга хизмат қилади.

Шунингдек, семинар доирасида "ACWA Power Uzbekistan" компаниясининг инвестицион лойиҳалари бўйича тақдимот ўтказилди. Хорижий экспертлар томонидан "яшил" водород ишлаб чиқариш, энергия сақлаш тизимлари ва декарбонизация бўйича илғор тажрибалар тақдим этилди.

Бу борада олиб борилаётган ишлар, мавжуд муаммолар ва уларнинг ечимларига бағишланган маърузалар эшитилди, шунингдек, тизимни янада такомиллаштириш бўйича тавсиялар берилди.

«Халқ сўзи».

«Uzbekistan Airways» АЖ Андижон — Истанбул — Андижон йўналиши бўйича мунтазам авиақатновларни йўлга қўймоқда.

ТИЛ, ТАРИХ ВА ҚАДРИЯТЛАР МУШТАРАКЛИГИ

Ўзбекистон бугун турли халқаро ва минтақавий ташкилотларга аъзо. Улар орасида Туркий давлатлар ташкилоти унга аъзо мамлакатларнинг маданияти, тили, анъаналари, тарихи, қадриятлари муштараклиги билан алоҳида аҳамият касб этади. Ўхшаш тил, ягона дин, тарихий ва маданий ришталар асосида шаклланган бу тузилма минтақавий кўп қиррали ҳамкорликнинг самарали сиёсий-дипломатик платформасига, Марказий Осиё ва Евроосиёдаги сиёсий ҳамда иқтисодий жараёнларнинг муҳим иштирокчисига айланиб, халқаро майдондаги мавқеи тобора мустаҳкамланмоқда.

6-7 октябрь кунлари Габала шаҳрида ТДТнинг “Минтақавий тинчлик ва хавфсизлик” мавзуида ўтказилган навбатдаги саммитида давлатимиз раҳбари, аввало, дунёдаги глобал вазиятга баҳо берар экан, мураккаб геосиёсий-геоиқтисодий зиддиятлар, минтақавий низолар ва иқлим ўзгариши оқибатларининг кучайиши барча мамлакат учун қийин синов бўлаётганини алоҳида таъкидлади. Муаммоларга фақат халқаро ҳуқуқ меъёрлари, БМТ низоми асосида ечим топиш зарурлигига эътибор қаратди.

Саммитда Президентимиз нутқ сўзлаб, концептуал аҳамиятга эга бир қатор таклиф ва ташаббусларни илгари сурди.

Хусусан, Туркий давлатларнинг иқтисодий шериклик бўйича доимий кенгашини тузиш ва бу кенгашнинг Лойиҳа офисини Тошкент шаҳрида жойлаштириш таклифи билдирилди.

Биринчидан, мазкур таклиф туркий давлатлар ўртасидаги иқтисодий алоқаларни фақат икки томонлама эмас, балки кўп томонлама платформа асосида мувофиқлаштиришга хизмат қилади. Ҳар бир аъзо давлатнинг иқтисодий салоҳияти, тармоқлар кесимидаги эҳтиёжлари, савдо-саноат инфратузилмаси ва инвестициявий афзалликлари чуқур таҳлил қилинган ҳолда, кенгаш доирасида аниқ ҳамда манзилли лойиҳалар ишлаб чиқилиши мумкин.

Иккинчидан, доимий фаолият юритадиган кенгаш туркий давлатлар ўртасидаги иқтисодий сиёсатни уйғунлаштириш учун муҳим институтга айланади. Зеро, айни пайтда глобал иқтисодиётдаги беқарорлик, логистика занжирларидаги узилишлар ва протекционист ёндашувларнинг кучайиши фонида туркий макон ички иқтисодий барқарорлик ҳамда ўзаро боғлиқликни мустаҳкамлашга муҳтож. Шу жиҳатдан олиб қараганда, доимий кенгаш ана шундай масалаларни ҳамжиҳатликда ҳал этишга хизмат қилувчи стратегик қадам бўлади.

Учинчидан, мазкур кенгашнинг Лойиҳа офисини Тошкентда жойлаштириш ташаббуси ҳам алоҳида аҳамиятга эга. Сабаби Ўзбекистон сўнгги йилларда транспорт-логистика, саноат кооперацияси ва рақамли иқтисодиёт соҳаларида қатор халқаро лойиҳаларни амалга оширмоқда. Мамлакатнинг геостратегик жойлашуви, транспорт хаб сифатидаги ўрни ҳамда туркий маконнинг марказий қисмида жойлашгани уни ушбу кенгаш фаолияти учун қулай ва манфаатли майдонга айлантиради.

Тўртинчидан, доимий кенгаш фаолияти доирасида туркий мамлакатларнинг етакчи саноат ва инвестиция тузилмалари, тадбиркорлик уюшмалари, логистика ҳамда молия сектори вакиллари ўртасида доимий мулоқот ва ҳамкорлик платформаси шаклланади. Бу эса фақат давлат даражасида эмас, балки хусусий секторлар ўртасидаги алоқаларни ҳам мустаҳкамлашга имкон беради.

Бешинчидан, кенгаш доирасидаги фаолият йўналишларига стратегик тармоқлар — “яшил” энергетика, машинасозлик, озиқ-овқат саноати, рақамлаштириш ва транспорт инфратузилмаси каби соҳаларни жалб этиш орқали, туркий давлатлар ўртасида мулоқотни рақобат эмас, кооперация руҳида ривожлантириш мумкин бўлади.

Умуман, бу ташаббус Туркий давлатлар ташкилотини фақат тарихий, маданий ва маънавий бирликка асосланган платформа эмас, балки жаҳон иқтисодиётида ўз ўрни, нуфузига эга бўлган, мустаҳкам ҳамда барқарор иқтисодий макон сифатида намоён этишга хизмат қилади. Кенгашнинг тузилиши ва унинг фаолиятга кириши ТДТ доирасидаги иқтисодий алоқаларни янги босқичга олиб чиқиши, амалий натижаларни жадаллаштириши, шубҳасиз.

Анвар ТЎЙЧИЕВ,
Олий Мажлис Сенатининг
Аграр, сув хўжалиги масалалари ва
экология қўмитаси раиси.

МИНТАҚАВИЙ ТИНЧЛИК ВА ХАВФСИЗЛИКНИ ТАЪМИНЛАШДА МУҲИМ ПЛАТФОРМА

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев шу йил 6-7 октябрь кунлари Озарбайжоннинг Габала шаҳрида бўлиб ўтган Туркий давлатлар ташкилоти (ТДТ)нинг навбатдаги саммитида иштирок этди.

ТДТга аъзо давлатлар ўртасидаги муносабатлар тарихий, маданий ва стратегик жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга. Ташкилотга аъзо давлатларни ўхшаш миллий урф-одат, анъаналар, маданият ва дин, икки томонлама алоқаларнинг бой тарихи ҳамда минтақавий ҳамкорликдаги умумий манфаатлар бирлаштиради.

Ташкилот БМТ, Иқтисодий ҳамкорлик ташкилоти ва бошқа нуфузли халқаро тузилмалар билан яқин ҳамкорликни амалга ошириб келмоқда. Олий даражада олиб борилаётган мунтазам музокаралар икки томонлама муносабатларнинг юқори даражада эканини намоён қилмоқда.

Ўзбекистон дастлаб туркий тилли давлатлар билан алоқаларни йўлга қўйишнинг фаол иштирокчиси бўлишига қарамай, узоқ вақт давомида ушбу давлатлар саммитларида иштирок этмаётган эди.

Президентимиз раҳбарлигида олиб борилаётган очиқ ва прагматик ташқи сиёсат натижасида мамлакатимиз 2019 йилда ташкилотга аъзо бўлди ва шу давр ичида унинг фаол иштирокчиси бўлиб келмоқда. Хусусан, Ўзбекистон ҳозирги кунга қадар саммитлар доирасида 98 та ташаббусни илгари сурди ва улардан 67 таси амалга оширилган. 6 таси якунланиш арафасида бўлса, қолган ташаббуслар бажариш жараёнида.

Ўтказилган саммитларда минтақа давлатлари учун муҳим бўлган савдо, транспорт, логистика, хавфсизлик, туризм, экология ва бошқа кўплаб масалалар муҳокама этилиб, тегишли қарорлар қабул қилинган.

Эътиборлиси, 2022 йил 11 ноябрда Самарқанд шаҳрида Ўзбекистон раислигида бўлиб ўтган саммит натижасига кўра, аъзо давлатлар томонидан алоҳида Концепция ва Тадбирлар режаси ишлаб чиқиш амалиёти жорий этилди. Бу эса саммит доирасидаги келишув ва қарорлар ижроси самарадорлигини оширишга хизмат қилди. Айтиш жоизки, Ўзбекистоннинг мазкур ташкилотга раислиги даврида тузилма доирасида 100 дан ортиқ тадбирлар ўтказилди ва улар ташкилот фаолиятини самарали ташкил этишда муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Бугунги кунда ТДТ давлатлари орасидаги ҳамкорлик жадал ривожланиб бормоқда. Ташкилот доирасида ўттиз бешдан зиёд йўналишларда амалий ҳамкорлик олиб борилаётир. Аъзо давлатлар ўртасида ўзаро савдо ҳажми барқарор ўсиб боряпти ва бу кўрсаткич 2030 йилга қадар икки баробар ошиши кутилмоқда.

Куни кеча Озарбайжонда “Минтақавий тинчлик ва хавфсизлик” мавзуида ўтказилган саммитда иштирокчи давлатлар учун устувор соҳаларда кўп томонлама ҳамкорликни янада чуқурлаштириш масалалари муҳокама этилди.

Ушбу саммитда давлатимиз раҳбари нутқ сўзлаб, нафақат туркий давлатлар минтақаси, балки бутун дунё учун қатор ғоялар ва таклифларни илгари сурди. Албатта, мазкур ташкилот Ўзбекистоннинг савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш ва саноат кооперациясини чуқурлаштириш, туркий давлатларнинг транспорт соҳасидаги ўзаро боғлиқлигини кучайтириш масалалари бўйича муҳим бўлиб, нутқда уларга алоҳида эътибор қаратилган.

Мамлакатимиз етакчисининг тарихий нутқида хавфсизлик масалаларига урғу берилганини таклифлар орасида алоҳида йўналиш сифатида кўрсатиш мумкин. Хусусан, Озарбайжоннинг Арманистон билан имзоланган Тинчлик декларацияси туркий давлатларнинг ҳам умумий ғалабаси эканлиги таъкидланди. Ушбу келишув нафақат икки давлат, балки минтақа мамлакатларида савдо, иқтисодиёт, транспорт ва гуманитар соҳаларда яқин ҳамкорликни ривожлантириш борасидаги имкониятларни кенгайтиради. Зеро, тинчлик ва тотувлик ҳар бир давлат ривожининг бирламчи заруратидир.

Давлатимиз раҳбари нутқида ҳақли равишда қайд этганидек, дунёдаги бугунги мураккаб геосиёсий ўзгаришлар юз бераётган ва хавфсизликка таҳдидлар тобора ортиб бораётган бир шароитда глобал бошқарув тизимини чуқур ислоҳ қилиш ва такомиллаштириш, БМТ ва унинг Хавфсизлик Кенгаши ролини ошириш ғоятда муҳимдир. Жумладан, ривожланаётган давлатларнинг ўрни ва овозини мустаҳкамлашда яқин ҳамкорликни кучайтириш долзарб вазифа сифатида белгиланди.

Президентимиз БМТ Бош Ассамблеясининг 80-сессиясида ҳам БМТ Хавфсизлик Кенгашини трансформация қилиш ва унинг таркибини кенгайтириш масаласига алоҳида тўхталган эди. Ушбу ғоянинг ТДТ саммитида кўрсатилиши мазкур масала атрофида иштирокчи давлатларнинг бирлашиши ва уларнинг қўллаб-қувватлашига эга бўлишга хизмат қилади.

Нутқда Газо секторидаги инқироз, Украина атрофидаги вазият, Эроннинг ядро дастури муаммоси, Афғонистоннинг барқарорлиги масалалари жиддий ташвишга сабаб бўлаётгани урғуланди. Албатта, ушбу жойлардаги вазият туркий давлатларга ҳам хавфсизлик, савдо-иқтисодий нуқтаи назардан ўз салбий таъсирини кўрсатмоқда.

Ўзбекистон томонидан глобал вазиятни чуқур таҳлил этиш ва керакли қарорлар қабул қилиш мақсадида Туркий давлатлар ташкилоти ташқи ишлар вазирлари ва махсус хизматлар раҳбарларининг биргаликдаги учрашувларини мунтазам ўтказиб бориш ҳамда ушбу янги платформа доирасидаги биринчи қўшма учрашувни 2026 йил Самарқанд шаҳрида ўтказиш ташаббуси билдирилди.

Мазкур таклиф жаҳонда юзага келаётган ва туркий давлатлар минтақаси учун таҳдид солаётган масалаларни биргаликда белгилаш, таҳлил этиш ва уларнинг ечими бўйича қарорлар ишлаб чиқишда, халқаро даражада биргаликда улар рўёбига эришишда институционал муҳим механизм сифатида хизмат қилади.

Нутқда ёшларимиз орасида ёт ва бузғунчи ғоялар тарқалишининг олдини олиш мақсадида туркий давлатлар маконида экстремистик ва радикал мафкурага қарши курашишга қаратилган Ҳаракатлар режасини қабул қилиш таклиф этилгани бежиз эмас. Чунки дунёдаги қалтис вазият экстремизм ва радикализм таҳдидларига қарши курашишда очиқ ҳамда самарали халқаро ҳамкорликнинг ривожланишига салбий таъсир кўрсатмоқда. Шунингдек, кибермаконда хавф-хатар ва таҳдидлар кучайиб бормоқда. Бунда радикал ғоялар тарғиботи миллий чегаралардан чиқиб, интернет тармоқлари ва каналлари воситасида тобора кенг амалга оширилмоқда. Бунинг оқибатида кўпгина ёшлар турли ноқонуний гуруҳларга жалб қилинмоқда ва жиноят содир этмоқда.

Мазкур Ҳаракатлар режасини қабул қилиш ва уни амалга ошириш экстремизм ва радикализм ғояларининг тарқалишига имкон бермаслик бўйича амалий воситаларни шакллантириш, соҳада мафкуравий хавф-хатар ва таҳдидларни бартараф этиш ҳамда уларга тезкорлик билан жавоб қайтаришда халқаро ҳамкорлик самарадорлигини оширишни таъминлайди.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон исломофобиянинг ҳар қандай кўринишига қарши курашиш борасида ҳам яқин мулоқотларни давом эттиришини таъкидлади. Бунда биз жаҳон миқёсида динлараро бағрикенглик ва ҳамжиҳатлик ғояларини кенг тарғиб қилиш, муқаддас мусулмон динининг гуманистик моҳиятини очиб бериш, ислом, аввало, эзгулик, тинчлик, илм-маърифат ва маданият таълимоти эканини тушунтириш бўйича халқаро ҳамкорликни кучайтириш масаласи мамлакатимиз учун устувор вазифалардан бири эканлигини кўришимиз мумкин.

Бу борада ўзбек заминида туғилиб ўсган ва мусулмон дунёсида юксак қадрланадиган Имом Бухорий, Имом Термизий, Имом Мотуридий, Абдухолиқ Ғиждувоний ва Баҳоуддин Нақшбанд каби буюк алломаларнинг бебаҳо маънавий меросидан самарали фойдаланиш бўйича ҳамкорлик қилиш масаласи хорижий экспертлар томонидан алоҳида кўтарилади.

Шубҳасиз, Президентимизнинг Туркий давлатлар ташкилоти саммитидаги нутқида кўтарилган ғоялар ва илгари сурилган таклифлар нафақат минтақада, балки дунё миқёсида хавфсизлик ва барқарор ривожланишни таъминлаш, ташкилот доирасидаги ўзаро ҳамкорликнинг самарадорлигини оширишда муҳим пойдевор бўлиб хизмат қилади.

Улуғбек ШЕРМАТОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг
Халқаро ишлар, мудофаа ва хавфсизлик
масалалари қўмитаси раиси.

УМУМИЙ МАҚСАДЛАР ЙЎЛИДАГИ БИРДАМЛИК

Озарбайжоннинг Габала шаҳрида ўтказилган Туркий давлатлар ташкилотининг навбатдаги саммитида давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев томонидан билдирилган асосли таклиф ва ташаббуслар иштирокчи мамлакат етакчилари томонидан алоҳида эътироф этилди.

Президентимиз ўз нутқида хавфсизлик ва сиёсий мувофиқликнинг муҳимлигини таъкидлаб, Самарқанд шаҳрида Туркий давлатлар ташкилотига аъзо мамлакатларнинг ташқи ишлар вазирлари ва махсус хизматлари раҳбарларининг биринчи қўшма учрашувини ўтказиш бўйича ташаббусни илгари сурди.

Бундан ташқари, Президентимиз томонидан илгари сурилган Туркий давлатлар ўртасида стратегик шериклик, абадий дўстлик ва қардошлик шартномасини қабул қилиш ғоясини ҳам эътироф этиш жоиз. Бу шартнома туркий халқларнинг умумий тарихий мероси, маданий ва цивилизацион муштараклигини мустаҳкам ҳуқуқий асосга солиш билан бирга, уларнинг геосиёсий ва геоиқтисодий манфаатларини бирлаштиришни кўзда тутади. Шартноманинг қабул қилиниши билан туркий давлатлар ўртасидаги ҳамкорлик янги босқичга кўтарилиб, биргаликдаги сиёсий ва иқтисодий қарорлар самарадорлиги ошади.

Шунингдек, Туркий давлатлар ташкилотини 2030 йилгача ривожлантириш стратегиясини ишлаб чиқиш ташаббуси ҳам билдирилди. Бу стратегия туркий давлатларнинг келгусидаги йўналишларини аниқлашда муҳим аҳамиятга эга бўлиб, ташқи сиёсат, иқтисодий ривожланиш, маданият, инновация, таълим каби соҳаларда биргаликда амалга ошириладиган аниқ мақсад ва мезонларни белгилашни назарда тутади.

Ушбу ташаббуслар туркий давлатлар ўртасидаги ҳамкорликни фақат дипломатик майдон билан чекламасдан, балки уни кенг қамровли, ҳар томонлама ҳамда узоқ муддатли шерикликка айлантиришга хизмат қилади. Бу эса умумий мақсадлар йўлида бирдамликни таъминлаш имкони, демакдир.

Янги иқтисодий имкониятлар маконини яратишга қаратилган ташаббуслар қаторида “Туркий яшил йўлаклар”, Саноат альянси ва “Яшил трансформация” консорциумини ташкил қилиш ғоялари ҳам алоҳида аҳамият касб этди. Ушбу лойиҳалар туркий мамлакатларнинг иқтисодий ривожида экологик барқарорликни таъминлаш, саноатда углерод нейтрал технологияларни жорий қилиш ва “яшил” энергетикага ўтишда ҳамкорликни кучайтириш имконини беради.

Президентимиз саммит доирасида транспорт ва логистика соҳаларига оид бир қатор муҳим таклифларни ҳам илгари сурди. Жумладан, Ўрта коридорни ривожлантириш ҳамда уни Хитой — Қирғизистон — Ўзбекистон темир йўли ва Трансафғон йўлаги билан боғлаш ғояси Евроосиё минтақасидаги транзит салоҳиятини тўлиқ ишга солиш, янги стратегик йўналишларни ривожлантиришга қаратилган муҳим ташаббус сифатида алоҳида таҳсинга сазовор. Мазкур лойиҳалар орқали туркий давлатлар ўзаро боғлиқликни мустаҳкамлабгина қолмай, Осиё ва Европани боғловчи устувор транспорт занжирларининг ажралмас қисмига айланади.

Президентимизнинг Габала саммитидаги ташаббуслари туркий ҳамкорликни янги босқичга олиб чиқиш, минтақавий барқарорликни таъминлаш ва умумий манфаатлар атрофида бирлашишга қаратилган кенг қамровли, амалий ва стратегик ёндашувлар мажмуасидир. Бу ташаббуслар туркий мамлакатлар ўртасидаги ҳамкорликни назарий ғоялардан амалий дастурлар асосида янада ривожлантиришга қаратилгани билан аҳамиятлидир.

Аксавли ТУМИШОВА,
Олий Мажлис Сенатининг
Ёшлар, хотин-қизлар,
маданият ва спорт
масалалари қўмитаси аъзоси.

Ўзбекистон — ТДТ:

ТУРКИЙ ОЛАМ УЧУН СТРАТЕГИК ТАМОЙИЛЛАР ВА КЕЛАЖАК КОНЦЕПЦИЯСИ

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Туркий давлатлар ташкилотининг навбатдаги саммитидаги нутқи ўзаро ҳамкорлик, стратегик шериклик, абадий дўстлик ва қардошликни янада кучайтиришга қаратилган тарихий ҳужжат бўлиб, бутун туркий олам учун стратегик тамойиллар ва келажак концепциясини белгилаб берди.

Габала шаҳрида бўлиб ўтган саммитда давлатимиз раҳбари томонидан ташкилот фаолиятини янги босқичга олиб чиқиш, мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришга қаратилган қатор конструктив таклиф ва долзарб ташаббуслар илгари сурилди.

Савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш ва саноат кооперациясини чуқурлаштириш, озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашда органик қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш, халқаро транзит йўлакларини ривожлантириш, саноат ва инфратузилма лойиҳалари учун самарали молиявий инструментларни жорий этиш, сунъий интеллект, рақамлаштириш ва креатив иқтисодиётни ривожлантириш, илм-фан ва таълим соҳаларида ҳамкорликни янги босқичга олиб чиқиш, ёшлар орасида ёт ва бузғунчи ғоялар тарқалишининг олдини олишга қаратилган ташаббуслар шулар жумласидандир.

Шу ўринда халқаро майдонда Ўзбекистон етакчисининг нуфузли минбарлардан илгари сураётган амалий ташаббуслари дунё ҳамжамияти томонидан эътироф этилаётгани ва бу борада мамлакатимизда қатор ижобий ишлар амалга оширилаётганини алоҳида қайд этиш жоиз.

Биргина мисол, давлатимиз раҳбари озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашда органик қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва етказиб беришда туркий давлатлар дунё етакчиларидан бўлишлари мумкинлигини таъкидлади. Бугунги кунда органик маҳсулотларнинг жаҳон бозоридаги ҳажми 225 млрд. доллардан кўпроқни ташкил этиши ва бу рақамлар истиқболда ҳар йили 10 фоизга ўсиши кутилаётгани мазкур масаланинг нақадар долзарблигини англатади.

2022 йилда имзоланган “Органик маҳсулотлар тўғрисида”ги Қонун мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш, экспорт географиясини кенгайтиришда муҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилмоқда.

Айни чоғда юртимизда 10 минг гектардан ортиқ майдонда органик маҳсулотлар етиштирилмоқда. Шунингдек, республикамизнинг 16 та ҳудудида қўшимча 6,3 минг гектар ерлар органик мева-сабзавотлар етиштиришга ихтисослаштирилди. Ҳозир ушбу майдонлар “ўтиш даври”ни ўтамоқда.

Саммитда ташкилот доирасида ёшлар ўртасида экологик билимлар бўйича қўшма чора-тадбирларни ишлаб чиқиш масаласига ҳам алоҳида эътибор қаратилгани бежиз эмас. Чунки мавжуд экологик муаммоларнинг олдини олишда аҳоли, айниқса, ёшларнинг экологик онги ва маданиятини юксалтириш, уларда табиатга ҳурмат ҳиссини шакллантириш муҳим омил ҳисобланади.

Бу борада мамлакатимиз раҳбарининг шу йил 15 майдаги “2030 йилгача бўлган даврда аҳолининг экологик маданиятини юксалтириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори жамиятда экологик таълим-тарбия ва маданиятни узлуксиз юксалтириб боришда муҳим ҳуқуқий асос бўлмоқда.

Мазкур ҳужжат доирасида 2025/2026 ўқув йилидан бошлаб, касбий таълим йўналишларига мос равишда экологик таълим мавзуларини бошланғич касбий таълимда 38 та, ўрта касбий таълимда 26 та, ўрта махсус касбий таълим даражасида эса 34 та касб ва мутахассислик фанларининг тегишли мавзуларига сингдириш бўйича ишлар амалга оширилмоқда. Шунингдек, тегишли 41 та касб ва мутахассисликка Экология ва атроф-муҳит муҳофазаси фани киритилган.

Давлатимиз раҳбари ташкилотнинг нуфузи ва салоҳиятини ошириш, яқин истиқболда унинг самарали ҳамкорлик майдони сифатидаги ролини кучайтириш устувор вазифа эканини таъкидлаб, бу борада Туркий давлатлар ўртасида стратегик шериклик, абадий дўстлик ва қардошлик тўғрисидаги битимни тезроқ келишиб, қабул қилишни таклиф этди. Ушбу битим ҳамкорликни ривожлантириш йўлида асосий сиёсий ҳужжат сифатида қардош халқларимизни янада яқинлаштириш, амалий алоқаларни янги босқичга олиб чиқишда мустаҳкам замин бўлиб хизмат қилиши, шубҳасиз.

Президентимизнинг Кўп қиррали шерикликни кенгайтириш ва жадаллаштириш мақсадида Туркий давлатлар ташкилотини 2030 йилгача ривожлантириш стратегияси ва уни амалга ошириш бўйича алоҳида “Йўл харитаси”ни ишлаб чиқиш таклифи ҳам муҳим аҳамиятга эга. Зотан, туркий дунё учун ягона “Йўл харитаси” бўлган мазкур ҳужжат хавфсизликдан тортиб иқтисодиёт, таълим, транспорт ва экологик ҳамкорликкача бўлган барча муҳим соҳаларни қамраб олган.

Габала саммитида илгари сурилган конструктив таклиф ва ташаббуслар нафақат мамлакатимиз, балки туркий давлатлар тараққиётига, аҳоли фаровонлигини янада оширишга, минтақанинг экологик хавфсизлиги ва барқарорлигини таъминлашга мустаҳкам замин яратади.

Хайрулло ҒАФФОРОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатасининг Экология ва атроф-
муҳитни муҳофаза қилиш
масалалари қўмитаси раиси.

Атом электр станцияси блокининг эҳтимолий хавфсизлик таҳлилига қўйиладиган талаблар белгиланди.

Халқ сўзи
www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz
2025 йил 10 октябрь

ОҚИЛОНА БОШҚАРУВ ВА ЁШЛАРГА ЮКСАК ЭЪТИБОР НАМУНАСИ

Маълумки, сентябрь ойи якунида давлатимиз раҳбари АҚШга ташриф буюриб, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 80-юбилей сессияси тадбирларида иштирок этди ҳамда қатор хорижий мамлакатлар етакчилари, халқаро ташкилотлар ва молиявий тузилмалар раҳбарлари билан музокаралар ўтказди.

Аҳамиятли жиҳати, Президентимиз БМТнинг юксак минбарида муҳим таклиф ва ташаббусларни илгари сурар экан, ёшлар масаласига ҳам алоҳида эътибор қаратди. Айниқса, "Жаҳон ёшларининг тинчлик сари ҳаракати"ни таъсис этиш ва унинг қароргоҳини айнан Ўзбекистонда жойлаштириш таклифи йиғилганлар ҳамда дунё ҳамжамияти томонидан қизғин кутиб олинди.

Қувонарлиси, мазкур ташаббус хорижий ўлкаларнинг ёшлар ташкилоти ва идоралари мутасаддилари қалбида кенг акс садо берди.

Қуйидаги фикр-мулоҳазалар ва дил сўзларида буни яққол кўриш мумкин.

Дил сўзи

Таҳа АЙҲАН,
Ислом ҳамкорлиги ёшлар форуми президенти:

— "Жаҳон ёшларининг тинчлик сари ҳаракати"ни таъсис этиш ташаббусини қатъият билан илгари сургани учун Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевга самимий миннатдорлигимни билдираман. Ушбу таклиф ёшлар фақат дунёнинг келажакдаги тинчлигини эмас, балки бугунги тотувлигининг ҳам ҳимоячилари эканининг ёрқин ифодасидир.

Ишончимиз комил, мазкур ҳаракат ёшларнинг Ислом ҳамкорлик ташкилоти доирасида маданий алоқаларни мустаҳкамловчи кўприк ва самарали амалий муносабатлар йўлида зарурий платформа ўлароқ хизмат қилади.

Биз елкама-елка туриб, уни ҳаётга татбиқ этишга тайёрмиз. Ёшларнинг овози баралла янграши, ғоялари сиёсий кун тартибини шакллантириши ва уларнинг қуввати чинакам тараққиётни ҳаракатга келтириши учун астойдил киришамиз. Бизнинг муваффақият мезонимиз оддий, бунинг учун қарор қабул қилиш жараёнида ёшлар фаолроқ бўлиши зарур, пировардида жаҳонда можаролар камроқ, халқлар ўртасида эса бирдамлик мустаҳкам бўлади.

Юксак фахр билан айтаманки, Ислом ҳамкорлиги ёшлар форуми "Жаҳон ёшларининг тинчлик сари ҳаракати"ни қўллаб-қувватлайди ва бутун дунё мамлакатларини уни биргаликда рўёбга чиқаришга чорлайди.

Энес ИМИНЎҒЛИ,
Туркия Республикасининг спорт ва ёшлар масалалари вазири ўринбосари:

— Ҳозирги замон ёшлари фақатгина келажак бунёдкори эмас, балки бугуннинг ҳам кўзгусидир. Улар зулм ва адолатсизлик қаршисида сукут сақламайди. Газодаги нотинчлик, Африкадаги эксплуатация, Осиёдаги ирқий, диний камситишларга қарши чиққан ёшлар ўз виждони чақиригича қулоқ тутмоқда, десак, айни ҳақиқат.

Марказий Осиёнинг юрагида қад ростлаган Тошкент асрлар давомида туркийлар учун қут-барака, биродарлик шаҳри сифатида тараққий этиб келмоқда. Бош кент кўп йиллик тарих давомида адолат, бағрикенглик ва тинчлик маркази ўлароқ турли маданиятларни бирлаштирди.

Тошкент — бугун ҳам ёшларни тинчлик ва адолат сари илҳомлантирувчи макон. Бу айни кунларда, дунёнинг турли минтақаларида бўлиб ўтаётган катта тадбирларда ҳам ўз ифодасини топмоқда. Туркийлар бутун тарихи давомида фақат жанг майдонларида эмас, инсоният тамаддунида ҳам пешқадам бўлган. Эндиликда ушбу бой тарихий илдиз ва XXI аср ёшлари салоҳияти уйғунлашган ҳолда жаҳонда янги бир овозга айланади. Яъни Марказий Осиё кенгликларидан бугунга қадар етиб келган тинчлик ғояси ёшларнинг куч-қудрати, иродаси ва ишончи орқали бутун дунёга ёйилади. Ахир биз келажак авлодларга қолдирадиган энг қимматли мерос урушсиз, адолатли ва тинч дунё бўлиши даркор.

Шу маънода, Президент Шавкат Мирзиёевнинг "Жаҳон ёшларининг тинчлик сари ҳаракати"ни тузиш ва унинг қароргоҳини Тошкент шаҳрида жойлаштириш ташаббусини тўлиқ қўллаб-қувватлаймиз.

Саида Амна БАТУЛ,
Покистон Миллий ассамблеяси аъзоси, мамлакат Бош вазирининг Ёшлар дастури координатори:

— Бугун сайёрамизда ёшлар улуши тарихдаги энг йирик рақамни ташкил этар экан, уларнинг овози ва қуввати тинчлик, бағрикенглик ҳамда барқарор тараққиётга асосланган келажакни қуришда муҳим аҳамиятга эгалигини ҳам уқтириш лозим. Шу ўринда Президентингизнинг узоқни ўйлаб, дунё аҳли тинчлиги ва бахтли эртаси йўлида билдирган таклифини қўллаб-қувватлаш мен учун катта ифтихор бағишлайди.

Маълумки, Покистон ва Ўзбекистон мамлакатлари ўртасида таълим, кўникмаларни ривожлантириш, маданият, спорт, тадбиркорлик соҳаларида ёшлар ҳамкорлиги бўйича англашув меморандумлари имзоланди. Бу бизнинг ёшларга ўқиш, инновациялар жорий этиш ҳамда минтақавий тараққиёт йўлида биргаликда ишлаш имкониятларини яратиши билан, айниқса, аҳамиятли.

Айтиш жоиз, Ўзбекистон раҳбари томонидан билдирилган мазкур ташаббус юртингизнинг маданиятлар ўртасидаги кўприк ва ҳамкорлик тарафдори сифатидаги ролини ҳам акс эттиради. Мен ёшларимизнинг ижодий салоҳияти, қатъияти ва дунёни умумий орзу қилинган ҳақиқатга айлантиришдаги тасаввурига қатъий ишонаман.

Шубҳасизки, ёш етакчилар мавқеини мустаҳкамлаш ва бирдамликни ривожлантириш йўлида "Жаҳон ёшларининг тинчлик сари ҳаракати"ни тузиш катта инсонпарвар кучга айланади.

Асқар ШАЙКИДИНОВ,
Қирғиз Республикаси Ёшлар ҳаракатининг бош котиби, ёшлар сиёсати бўйича миллий эксперт:

— Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 80-сессиясида қатор долзарб масалалар, қилиниши керак бўлган ишлар борасида атрофлича сўз юритди.

Айниқса, давлат раҳбарининг "Эртанги кунимиз, дунёнинг тақдири ва фаровонлиги ўсиб келаётган ёш авлод қўлида. Ёшларимизнинг қалби ва онгига тинчлик, гуманизм ва дўстлик, ўзаро ишонч ва ҳурмат каби олийжаноб ғояларни сингдириш долзарб вазифамиздир", деган сўзлари барчамиз учун катта даъват, десак, адашмаймиз.

Сўз исботи билан деганидек, Юртбоши қуруқ сўз билан чегараланмади. Унинг "Жаҳон ёшларининг тинчлик сари ҳаракати"ни таъсис этиш ва қароргоҳини Ўзбекистонда жойлаштириш таклифи сўзимизни далиллайди.

Бугун дунё янги чақириқлар билан юзлашаётган бир пайтда айни форматдаги ёшларнинг мулоқоти ўзаро тушунишни мустаҳкамлаш, маданий бирдамлик ва тинчлик ғояларини тарғиб этишда муҳим роль ўйнайди. Албатта, бундай ҳаракат дунё ёшлари учун муҳим платформага айланишига ишонаман.

Ушбу платформа янгидан-янги ғоя, чақириқ ҳамда лойиҳаларни муҳокама қилиш, шунингдек, дунёда осойишталик ва дўстликни мустаҳкамлаш учун муҳим майдонга айланиши учун ҳиссамизни қўшишга тайёрмиз.

Раҳматжон БОБОЖОНОВ
("Халқ сўзи") ёзиб олди.

НАЗАРИЯ ВА АМАЛИЁТ

ҲУДУДЛАРНИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШДА ҚАНДАЙ САМАРА БЕРАДИ?

Ўзбекистон барқарор ривожланиш мақсадларига ҳамоҳанг ҳолда демократик, ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий янги Ўзбекистонни барпо этиш сиёсатини олиб бораётир. Устувор мақсад — мамлакатимизда яшаётган ҳар бир оиланинг, ҳар бир фуқаронинг ҳаётини тубдан ўзгартириш, инсон қадри ва фаровонлигини оширишдан иборат.

Мушоҳада

Агар шу йилнинг январь — август ойларига эътибор қаратсак, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш 6,4 фоизга, чакана савдо товар айланмаси ўсиши — 2,0, ташқи савдо айланмасида экспорт ҳажми 31,6 фоизга ошган ҳолда, истеъмол нархлари индекси 2024 йил декабрдагига нисбатан 4,5 фоизни ташкил этди. Бундан кўринадики, 2025 йилда улкан марра сифатида белгилаб олган макроиқтисодий кўрсаткичлар: ЯИМ ўсиши 6,0 фоиз атрофида бўлишини таъминлаш, саноат маҳсулотларини ишлаб чиқариш суръати — 6,1, бозор хизматлариники эса 14,5 фоизга ўсишига эришишнинг иқтисодий заминларига эгамиз.

Давлатимиз раҳбари яқинда Наманганда бўлиб ўтган "Камбағалликдан фаровонлик сари" мавзуидаги III халқаро форумдаги нутқида таъкидлаганидек, *"иқтисодиётимиз ўтган даврда 2 каррага ўсди, аҳоли жон бошига даромад 3,5 минг долларга етди, изчил ислоҳотларимиз туфайли 7,5 млн. киши камбағалликдан чиқарилиб, камбағаллик даражаси 2024 йилда 8,9 фоизга туширилди, йил якунигача уни 6 фоизгача камайтиришни мақсад қилганмиз".*

Бу рақамлар, бир қарашда оддий туюлсада, унинг замирида ислоҳотларни изчил амалга ошириш, машаққатли меҳнат, оқилона бошқарув мужассам. Бу — ҳудудлар қиёфасини тубдан ўзгартириш, аҳолига муносиб шарт-шароитлар яратиш, уларнинг турмуш фаровонлигини ошириш, Юртбошимиз таъбири билан айтганда, мамлакатимизда яшаётган ҳар бир оиланинг, ҳар бир фуқаронинг ҳаётини фаровонлаштириш, инсон қадрини кўтаришга қаратилган амалий ҳаракатлар натижасидир.

Дарҳақиқат, Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида белгиланган мақсад ва вазифаларни рўёбга чиқаришга тўсқинлик қилаётган тизимли омилларни аниқлаш, мамлакатимиз ҳудудларининг ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожланишини таъминлаш, аҳоли ўртасида камбағалликни қисқартириш, инвестицион салоҳиятни ошириш орқали қўшимча иш ўринлари яратиш ва барқарор иқтисодий ўсишга эришиш устувор вазифалардан. Аммо таҳлиллар бу жараёнда ютуқлар билан бир қаторда айрим муаммолар ҳам сақланиб қолаётганини кўрсатмоқдаки, уларнинг илмий асосланган ечимини топишга кўмаклашиш иқтисодий йўналишдаги илмий марказлар ва олий таълим муассасаларининг устувор йўналишларидандир. Бу хусусда 2024 йил 17 июлда бўлиб ўтган ҳудудлар ва тармоқларда иқтисодий ўсиш суръатларини таъминлашга қаратилган видеоселектор йиғилишида Президентимиз ҳам таъкидлаб ўтган эди.

Шу маънода, Тошкент давлат иқтисодиёт университети ва унинг ҳузуридаги "Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг илмий асослари ва муаммолари" илмий-тадқиқот маркази томонидан бир қатор ишлар олиб борилмоқда.

Хўш, илмий тадқиқотлар қайси йўналишларда олиб борилди?

Аввало, барча вилоятлардан биттадан туман танлаб олиниб, ушбу ҳудудларнинг социал-иқтисодий жиҳатдан ривожланишининг стратегиялари илмий асосда ишлаб чиқилишида фаол иштирок этиб келинмоқда;

Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларининг барча туманлари маҳаллаларида аҳолининг камбағаллик тоифасига тушиб қолиш сабабларини илмий таҳлил қилиш, маҳаллаларнинг хусусиятлари ва ихтисослашувидан келиб чиқиб, камбағал оилаларга ижтимоий-иқтисодий шарт-шароитлар яратилиши бўйича илмий асосланган таклифлар ишлаб чиқиш, уларнинг моддий имкониятларини таъминлайдиган қўшимча иш ўринларини яратиш бўйича амалий таклифлар бериб келинмоқда;

Сурхондарё вилоятида ислоҳотлар натижадорлиги, ижтимоий-иқтисодий ривожланиш, камбағалликни қисқартириш, бандликни таъминлаш, мавжуд захира ва имкониятларни тўлиқ сафарбар қилиш юзасидан бевосита туманларда илмий тадқиқотлар олиб борилаётир, улар юзасидан аниқ илмий асосланган таклифлар тақдим этиб келиняпти;

пойтахт ҳокимлиги билан биргаликда Тошкент шаҳрини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш кенгаши таркиби тасдиқланиб, бу кенгашга университетнинг номдор олимлари ва амалиётчи мутахассислар, тадбиркорлар жалб этилди, туманларнинг "ўсиш нуқталари"ни аниқлаш ҳамда иқтисодий муаммоларни таҳлил қилиш ва илмий таклифлар тайёрлаш билан бир қаторда жойларда ўқув-семинарлар ташкил этиб келинмоқда;

Тошкент вилоятида жойлашган Олмалиқ кон-металлургия комбинати билан маҳсулот таннархини камайтириш, инвестицияларнинг самарадорлигини баҳолаш, кадрларни самарали бошқариш, жаҳон бозорида маҳсулотларни сотиш жараёнида рискларни баҳолаш ва шу каби йўналишларда илмий ишланмалар тайёрланиб келиняпти;

Тошкент, Хоразм ва Сирдарё вилоятларида минтақавий лабораториялар ташкил қилиниб, ушбу ҳудудларда жойлашган корхоналарнинг иқтисодий салоҳиятини баҳолаш, уларнинг ташқи бозорларга мослашиши бўйича ўқув-семинарлар ўтказилиб, илмий-амалий таклифлар бериб келинмоқда;

ҳудудларда тадбиркорларнинг хорижий бозорлар талаблари, халқаро савдо қоидалари, экспорт жараёнларини ташкил қилиш, логистика, маркетинг йўналишлари бўйича иқтисодий билимлари оширилмоқда;

Тошкент шаҳри ва вилоятлардаги айрим тадбиркорлик субъектларида банкрот ҳолатга тушиб қолмаслик учун риск таҳлили, солиқ мажбуриятларини ўз вақтида бажариш учун солиқ маслаҳати, маҳсулот таннархини камайтириш ва пул оқимларини тўғри бошқаришни таъминлайдиган услубий йўналишлар тақдим қилинмоқда.

Хўш, ҳудудларга оид тадқиқотлар нималарни кўрсатди?

Бу жараёнда Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларида танлаб олинган учтадан маҳаллалар иқтисодий таҳлил қилинди, уларнинг ихтисослашуви ва камбағал оилаларда ўтказилган сўровномаларнинг таҳлилидан келиб чиқиб, аҳолининг камбағал тоифасига моддий имкониятлар яратиш юзасидан илмий-амалий таклифлар берилди. Маҳаллий ҳокимликлар, тадбиркорлар билан биргаликда ҳудуднинг социал-иқтисодий ўсиши бўйича стратегияларни ишлаб чиқишда, уни бойитишда, туманларнинг иқтисодий ўсиш драйверларини аниқлашда, бандликни таъминлаш, аҳоли кайфиятига таъсир кўрсатувчи омиллар, мавжуд захира ва имкониятларни тўлиқ сафарбар қилиш юзасидан илмий тавсиялар тақдим этилди.

Университет олимлари ҳамда Зангиота тумани ҳокимлиги мутахассислари билан биргаликда туманнинг географик ахборот тизимлари технологияси асосида интерфаол ахборот-таҳлилий электрон харитаси ишлаб чиқилди ва у университет ҳамда Зангиота туманининг расмий веб-сайтларида жойлаштириш учун тавсия этилди.

Бугун юртимизда камбағалликни қисқартиришнинг янги модели — ҳар бир хонадон, ҳар бир оила билан алоҳида режа асосида ишлаб, даромадни оширишга қаратилган тизим ўзини оқламоқда. Олис маҳаллаларда ўтказилган сўровнома натижалари ҳам буни тасдиқлади. Тадқиқотда туманларда учта маҳалла танлаб олинди (нисбатан илғор, ўрта ва қолоқ маҳаллалар), уларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳолати таҳлил қилинди, камбағал оилаларнинг бу тоифага тушиб қолишининг ижтимоий-иқтисодий сабаблари ўрганилди, қўшимча маблағ ишлаб топишда маҳалладаги мавжуд имкониятлар кўрсатилиб, уларга тавсиялар берилди.

Бугун юртимизда камбағалликни қисқартириш йўналишида ислоҳотлар олиб борилар экан, охирги йилларда бу борада 8 млрд. доллар маблағ йўналтирилганлиги натижасида 5 млн. 200 мингдан зиёд аҳоли "камбағаллик қопқони"дан асраб қолингани суҳбат ва сўровномаларда ўз исботини топди.

Шу ўринда таққос учун айтиш жоиз, сўнгги беш йил ичида дунё мамлакатларида камбағаллар сони ошиб бораётган бир пайтда (650 млн.дан 800 млн. кишига етган) юртимизда 7,5 млн. кишигача қисқарган. Қолаверса, бу муддатда дунё миқёсида иқтисодий ўсиш ўртача 3 фоиз атрофида бўлаётган бўлса, мамлакатимизда бу кўрсаткич ўртача 5,5-6,5 фоизни ташкил қилаётгани эътиборга молик.

Бундан шундай хулоса чиқариш мумкинки, бугун мамлакатимизда камбағалликни минимал даражада қисқартириш учун иқтисодий асос мавжуд. Камбағаллик даражасини баҳолаш бўйича аниқ мезонлар яратилди, бу йўналишда ҳар йили маҳаллаларни обод қилиш, инфратузилмасини ривожлантириш ва тадбиркорлик равнақига 2,5-3 млрд. доллар сарфланмоқда. Келгусида бу мақсадлар учун 400 млн. доллар харжланиши эвазига 328 та оғир маҳаллада иш ўринлари яратилади, инфратузилмалар яхшиланади. Демак, бу мамлакатимизда камбағалликни 6 фоизгача тушириш борасидаги ҳаракатларимиз аниқ ҳисоб-китобга, бу йўналишда тўғри тизимга ҳамда бошқарувга эга эканлигимиздан далолатдир.

Садирдин ХУДОЙҚУЛОВ,
"Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг илмий асослари ва муаммолари" илмий-тадқиқот маркази директори,
иқтисодиёт фанлари доктори, профессор.

ШИФОКОРЛИК – ЮКСАК ШАРАФ ВА КАТТА МАСЪУЛИЯТ

Аммо буни эгнига оқ халат кийганларнинг барчаси ҳам ҳис қила олгани йўқ

"Дарднинг келиши осон, кетиши қийин", деганлари рост экан. Мана, уч йилдирки, чап тиззамда оғриқ билан бошланган касаллик азоб бериб келади. Шундан буён кўринмаган докторим, қилмаган амалим қолмади ҳисоб. Тошкентда номи чиққан ортопед-травматолог борки, барининг ҳузурига бош суқиб чиқдим. Қани ўзгариш бўлса?! Қани муолажалар кор қилса?!

Аксига олиб, оғриқ кун сайин зўрайиб кетди. Туппа-тузук юрган одамнинг дабдурустдан бир оёғи букилиб, ярим ногиронга айланиб қолса, руҳи тушоқ бўларкан. Атрофдагиларнинг азбаройи кўнгил учун берган далдасию жоиз-ножоиз тавсиялари ҳам қалбга наштардай ботаркан бундай пайтда...

Бирни кўриб фикр қил...

Йўлакда ўқиган "доктор"

Тиббиётдан хабардор кишилар яхши билади, аниқ ташхис касалликни даволашда ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Шу боис малакали мутахассис хулоса чиқаришга шошилмайди. Бемор билан обдан суҳбатлашади, касаллик тарихини пухта ўрганади, зарурат бўлса, қўшимча кўрикдан ўтказиб, таҳлиллар олади ва уларнинг натижасига қараб, даволаш чораларини кўради. Бунинг учун шифокорда етарли даражада билим, кўникма ва тажриба, беморни тинглай олиш қобилияти, қолаверса, туғма истеъдод ҳам бўлиши даркор.

Агар ташхис нотўғри қўйилса-чи? Бундан ортиқ азоб бўлмаса керак. Шифо умидидаги барча саъй-ҳаракатлар бесамар кетаркан. Ҳам вақтдан, ҳам нақддан ютқазиш эса жуда аламли.

...Ҳамма муаммо оилавий поликлиника жарроҳи тавсия қилган ўша ёш травматологнинг муолажасидан сўнг бошланди. Қорачадан келган қотма бу йигит чап тизза бўғинимга "синовит" деб ташхис қўйди. Тушунтиришича, бу ортиқча суюқлик йиғилиши билан боғлиқ касаллик бўлиб, вақтида даволанмаса, суяклар мўртлашиб қийшайиши, ҳатто чириши ҳам мумкин экан. Шунинг учун пайсалга солмай, даволанишни бошлаб юбордик.

Буюрган укколларини олдим, дориларни ичдим, машқларни ўз вақтида бажардим. Натижа қандай бўлди, дейсизми? Афсуски, оғриқ қолиш ўрнига кучайди, поликлиникага юриб борган бўлсам, энди тик оёкда туришнинг ўзи азобга айланди.

Даволовчи шифокор оёққа дам беришимни буюрди. Шундай қилдим ҳам. Кейин билсам, у менга "дам" бериб юборган экан. Танишларининг айтишича, бу уддабурон шифокор ишдан бўшаб, телефон рақамларини ўзгартирибди. Алоқа йўқ эмиш. Жаҳл устида уни топиб, таъзирини бериб қўйгилларим келди. Лекин шайтонга ҳай бердим. Яратгандан ўқишни йўлакларда битирган бундай шифокорларга инсоф тилаб, ҳеч кимнинг иши уларга тушмаслигини сўраб, илтижо қилдим...

Хизмати қиммат, фойдаси йўқ клиникалар

Тан олиш керак, кейинги пайтда тиббиёт ривожланди. Айниқса, хусусий сектор жалб этилгач, у инвестициявий жиҳатдан энг жозибали соҳага айланди. Бугунги кунда хусусий клиникалар соғлиқни сақлашнинг барча йўналишида фаолият юритяпти. Улар орасида травматология ва ортопедияга ихтисослаштирилганлари ҳам кўп.

Маълумотларга қараганда, охирги етти йилда республикада хусусий клиникалар сони 3,5 мингдан 8,5 мингтага кўпайган. Эътиборлиси, улар орасида беморлар ётиб даволанадиган муассасалар сони салмоқли бўлиб, бу ердаги замонавий тиббий асбоб-ускуналар, беморларга яратилган шарт-шароитлар таҳсинга лойиқ. Миллий статистика қўмитасидан маълум қилишларича, 2019 йилда бу тоифадаги хусусий тиббиёт муассасалари сони 575 тани ташкил этган бўлса, 2025 йил 1 январь ҳолатига кўра, уларнинг сони 1 301 тага етди. Давлат шифо масканларидаги турнақатор навбатлардан зада бўлган мен каби беморлар хусусий клиникаларни афзал билади, албатта.

Тўғри, ҳашамдор биноларда жойлашган бундай масканларда тиббий хизматлар арзон эмас. Шифокор маслаҳати 200 минг сўмдан бошланиб, 450 — 500 минг сўмгача этиб белгиланган. Бунга травматологик беморлар ўтиши зарур бўлган рентген, МРТ, МСКТ, қон таҳлиллари, қолаверса, қиммат дори-дармонлару ҳар қабули ўртача 300 минг сўм бўлган массаж ва бошқа муолажаларни қўшадиган бўлсак, бир марталик даволаниш курсининг харажати миллионларни қоралайди. Аммо жонингиз азоб тортиб турган пайтда пул кўзга кўринармиди?

Энди ўзингиз айтинг, шунча харажат қилиб шифо топмасангиз, дардингизни кимга айтасиз? Ҳасратингизни ким, қайси ташкилот эшитади? Энг асосий масала, уларга нима деб мурожаат қиласиз?

Бемор киши бировдан хато эмас, ўзига шифо ахтарар экан. Йўқса, судлар дардманларнинг даъво аризалари билан тўлиб-тошиб кетарди.

Инкор қилмайман, хусусий тиббиёт масканларида даволаниб, тузалганлар кам эмас, сон мингта. Аравачада келиб, чопқиллаб кетганларниям кўрдим. Бироқ ўзим мисолимда ана шу донгдор клиникалардаги "Сизни операциясиз даволайман", "10 кунда футбол ўйнайдиган бўласиз", деган шифокорлар тўғри ташхис қўя олмаганидан дорман. Кўзимга нажот фариштаси бўлиб кўринган ўша докторларга ишониб, уч йил азоб тортганимга ачинаман.

Аввалига коронавирус асорати, деб даволашди. Ўзгариш бўлмагач "артороз" дея ташхислаб, яна даволашди. Натижа чиқмагандан сўнг артрит, деб топишди, тағин даволашди. Бунданам пайсал кўрмадим. Охири ревмоартрит бўлгансиз, деб ревтомолог шифокорга йўлланма бериб, ўзлари сувдан қуруқ чиқишди. Бу орада мениск йиртилган, пай жароҳатланган, дегувчилар ҳам бўлди. Лекин биз тўғри ташхис қўйишнинг уддасидан чиқа олмадик, дейдиган мард топилмади. Аксинча, такрор текширувларга йўналтириб, қиммат дори-дармонлар рўйхатини тузиб бериб, ҳолдан тойдиришди. Оқибатда дардимга дард қўшилди: тизза бўғиним қотиб қолиб, ҳаракатим чекланди. Хусусий клиникалардан кўрган фойдам, топган шифоим шу бўлди.

Мен сиздан шифо топдим

Одамзоднинг табиати қизиқ-да, нажотни олисдан излайди. Қимматми, демак, сифатли деган қараш эса онг остимизгача сингиб кетган. Шундан бўлса керак, олдимиздан оққан сувнинг қадрига етавермаймиз. Йўқса, ўзим ҳам аллақачон ҳар куни йўлим тушадиган Республика ихтисослаштирилган травматология ва ортопедия илмий-амалий тиббиёт марказига мурожаат қилган бўлармидим.

Ҳа, мен дардимга олислардан узоқ излаган шифони оёғим остидаги ушбу тиббиёт муассасасидан топдим. Бунинг учун марказ директори, камтарин инсон, моҳир жарроҳ ва катта қалб соҳиби Мурод Ирисметов, спорт травмаси бўлими бошлиғи Дилшод Шамшиметов, даволовчи шифокор Феруз Рустамов ва ёш мутахассис Бахтиёр Усмоновдан бир умр миннатдорман.

Мурод Ирисметовни яқиндан танимаган беморлар бу инсоннинг марказ раҳбари эканлигини хаёлига ҳам келтирмаса керак. Чунки кўзлари доим кулиб турадиган, чеҳраси нурли бу кишига мартаба нуқси урмаган, халқона тилда айтганда, оёғи ердан узилмаган.

Яширмайман, ўзига бино қўйган баъзи шифокорларнинг хулосасидан кўнглим синиб қолганди. Боз устига юришдаги нуқсоним сабаб ўзимни одамлардан олиб қочадиган ҳолга тушганим ҳам рост. Ана шундай бир пайтда Мурод Ирисметовнинг илиқ сўзлари менга умид берди, тузалишга ишонч уйғотди.

— Операция қиламиз, — деди Мурод Ирисметов МРТ ва МСКТ тасвирларини қайта-қайта кўриб чиққач. — Мана, қаранг! Тиззангиздаги бу оппоқ нарсалар эркин ҳаракатланишга йўл қўймаяпти. Эртароқ келганингизда эди, бунчалик қийналиб юрмасдингиз.

"Операция" сўзини эшиб, юрагим "шув" этиб кетди. Ахир хусусий клиникадаги врачлар миямга эндопротезлаш зарурлигини қуйиб, ўша мураккаб операцияга руҳан тайёрлаб келаётганди-да. Шу ўйда:

— Тиззам алмаштириладими? — дебман.

— Йўғ-ей, суякларингиз зўр, мениск йиртилмаган, пайларингиз мустаҳкам, артроскопик усулда тизани тозалаб ташлаймиз. Бунга 20 — 30 дақиқа вақт кетади, холос. Кейин кўрмагандай бўлиб кетасиз. Чопқиллаб юрасиз.

Докторларнинг айтишича, операция "удачный" бўлибди. Бунга шубҳам йўқ. Негаки, букилиб қолган тиззам тўғриланди, оқсоқланмай юра бошладим.

Энг даҳшати нима, айтайми? Хусусий клиникаларда ўтган 3 йил давомида нотўғри қўйилган ташхислар асосида даволаб келишган. Табиийки, нархи қиммат муолажалар ҳеч қандай фойда бермади. Жайдари қилиб айтсак, бунинг номи беморларни "соғиш" операцияси, дейилади.

Аслида, мени безовта қилиб келаётган касаллик хондроматоз эканлиги ушбу марказда бир кўришдаёқ аниқланганига нима дейсиз?!

Травматология ва ортопедия хаби

Президент Шавкат Мирзиёев Тадбиркорлар кунида юртимиз ишбилармонлари билан ўтказган очиқ мулоқот чоғида Ўзбекистонни минтақадаги юқори технологик тиббиёт хабига айлантириш ташаббусини илгари суриб, бунинг учун қандай шароит керак бўлса, барчасини яратиб беришга тайёр эканини билдирди. *"Чегара ҳудудларимизда клиника, реабилитация маркази, меҳмонхона ва лабораторияларни ўз ичига олган тиббиёт кластерларини ташкил қиламиз. Уларни замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш учун 200 миллион долларлик имтиёзли кредит линияси очилади. Бунда тиббиёт кластерларини барпо этган тадбиркорларга 7 йил муддатга, 3 йил имтиёзли давр билан 17 фоизли арзон кредитлар берилади"*, деди пировардида.

Шу маънода, Республика ихтисослаштирилган травматология ва ортопедия илмий-амалий тиббиёт маркази бугунги кунда ўз йўналишида минтақадаги тиббиёт хабига айланган, десак, муболаға эмас. Юртимиз аҳолисидан ташқари, Қозоғистон, Тожикистон, Қирғизистон каби қўшни давлатлардан келган кўплаб беморлар ушбу марказда даво топиб кетаётгани шундай дейишимизга асос бўла олади.

Бизга айтишларича, марказда ҳар йили ўртача 11-12 мингта жарроҳлик амалиёти ўтказилади. Биргина 2024 йилда 11281 та операция бажарилган бўлиб, шундан 62 фоизини юқори технологик, 30 га яқинини эса ноёб хирургик амалиётлар ташкил этди. Бунда мавжуд 14 та операция зали замонавий тиббий ускуна ва жиҳозлар билан таъминланган қўл келяпти, албатта.

— Муассасамизда ўтган йили 4 турдаги янги диагностика ҳамда 24 турдаги юқори технологияли даволаш усули жорий этилди, — дейди марказ директори Мурод Ирисметов. — Натижада юртимизда травматология ва ортопедия йўналиши бўйича амалиётда қўлланилаётган муолажа усуллари сони 269 тага етказилди. Хусусан, марказда илк бор ревматоид артрит хасталигидан узоқ йиллар азият чекиб келган 67 ёшли беморда тирсак бўғимини эндопротезлаш операцияси муваффақиятли бажарилди. Яна бир ноёб муолажа — трансфораминал эндоскопик дискэктомия, яъни умуртқа поғонаси диск чуррасини олишнинг кам инвазив жарроҳлик амалиёти бўлди.

Бундан ташқари, тизза бўғими остеоартрозларида сон суяги дистал қисмини артро медулляр артроскопик усулда шунтлаш, мениск илдизини артроскопик йўл билан тикиш, чаноқ-сон бўғимини "3D Logeeks" имплант ёрдамида тотал эндопротезлаш, умуртқа поғонаси диск чурраларини трансфораминал йўл билан эндоскопик усулда олиш каби қатор янги илғор даволаш амалиётлари ўзлаштирилди. Ўз навбатида, чаноқ-сон бўғимларини бирламчи ҳамда кўп маротаба бажарилган ревизион эндопротезлашдан сўнг келиб чиқадиган суяк нуқсонларида "3D имплант" ёрдамида эндопротезлаш усуллари йўлга қўйилди.

Марказ раҳбари ва жамоаси бу ютуқларни, аввало, юртимизда тиббиёт ривожига қаратилаётган эътибор, яратиб берилаётган қулай шарт-шароитлар, қолаверса, мутахассисларнинг Россия, Хитой, Германия, Буюк Британия, Италия, Жанубий Корея, Туркия, Ҳиндистон, БАА, Беларусь каби давлатларнинг етакчи клиникаларида малака ошириб келаётгани билан изоҳлайди.

Бизнингча, бунинг яна бир жиҳати бор, у ҳам бўлса, бу ерда ўз тақдирини тиббиёт билан боғлаган, ўзгалар дардини ўзиникидек қабул қиладиган фидойилар, чинакам шифокорлар фаолият юритаётганидир. Уларнинг қайноқ меҳри, сеҳрли сўзи ва енгил қўли билан минг-минглаб хаста қалблар даво топиб, яна ҳаётга қайтмоқда, эртанги кунга ишонч пайдо бўлмоқда.

Борингизга шукр! Қўлингиз дард кўрмасин, оқ халатли фаришталар!

Саид РАҲМОН,
журналист.

Тошкентда «Киберхавфсизлик саммити — Марказий Евроосиё, CSS — 2025» киберхавфсизлик саммити бўлиб ўтди.

МАМЛАКАТ БЎЙЛАБ
ЯНГИЛИКЛАР, ВОҚЕАЛАР, ТАФСИЛОТЛАР

Омилкорлик

Самарқанд вилоятининг кўплаб ҳудудлари, хусусан, Қўшработ, Иштихон, Пайариқ, Ургут, Самарқанд, Булунғур ва Тойлоқ туманларида узумчилик аграр соҳанинг сердаромад тармоқларидан бири. Янги ва серҳосил узум навлари яратилиб, хорижга майиз экспорти йил сайин ошиб бормоқда.

ҚЎШРАБОТ МАЙИЗИНИНГ ДОНҒИ ҚИР ОШГАН

Гап шундаки, мамлакатимизда мавжуд 181 минг гектар токзорларнинг 55 минг гектари Самарқанд вилояти ҳиссасига тўғри келади. Жорий йилда вилоятдан 2 минг тонна узум, 34,2 минг тонна майиз экспорт қилинди. Айниқса, Қўшработ далаларида етиштирилаётган узум ва майизга нафақат юртимиз, ҳатто хорижда ҳам талаб юқори. Бугунги кунда тумандаги 13 900 га яқин томорқа ва деҳқон хўжаликларида 7 минг гектардан ортиқ майдонда узум етиштирилмоқда. Бу боғ-токзорлардан ҳар йили 50 — 55 минг тонна ҳосил олинади.

— Ота-боболаримиз азалдан майизчилик билан шуғулланиб келган. Сабаби, ерларимиз узум етиштиришга мос бўз тупроқ, — дейди “Кураган” фермер хўжалиги раҳбари Сирлибой Суяров. — Яхшилаб парваришланса, боғлар 100 — 150 йил яшайди. Бу уч авлод ишли бўлади, дегани. Қўшработ вилоят марказидан 100 километр, айрим жойлари 150 километр узоқликда жойлашган. Шу боис бозорга узумдан кўра, майиз олиб бориш қулай. Оқ тоғнинг Қўшработ, Иштихон ва Пайариқ томонида ҳам яхши майиз бўлади. Чунки шамол мунтазам эсиб туради, об-ҳаво кескин қизиб кетмайди. Бу ҳудудларнинг иқлим шароити узум қуритиш учун ниҳоятда қулай. Ёзнинг давомийлиги аъло сифатли майиз ва хўраки узум навларини етиштиришга, халқимизнинг анъанавий тажрибалари ва фан ютуқлари уйғунлигида кам маблағ сарфлаб, юқори сифатли маҳсулот олиш имконини беради. Ҳозир кўп жойларда узумни қуритишда соякихона сифатида шахсий хонадонларнинг томларидан фойдаланилмоқда. Саноат миқёсида соякихона шамол ўтиб турадиган очиқ жойларда қурилади. Узум бошларини соякихоналарга жойлаштиришдан олдин 20 — 24 соат сояда қуритилади. Шу усул боис 20 — 22 фоиз юқори сифатли майиз олинади. Майизларимизни эса Хитой, Эрон, Туркия ва Россияга экспорт қиляпмиз.

Ҳа, бир пайтлар чорвачилик билан донг таратган Қўшработда бугун майизчилик асосий драйверга айланди. Бу йил илк бор ўтказилаётган “Майиз сайли” ҳам асл боғбонлар, маҳоратли майиз етиштирувчилар юрти бўлган Қўшработда ташкил этилгани бежиз эмас.

— Йигирма беш сотих ерда деҳқончилик қиламан, — дейди туманнинг Чорлоқ қишлоғида яшовчи Акбар Йўлдошев. — Бу майдоннинг 20 сотихида узум етиштираман. “Ҳусайни”, “Тоифи” каби узумларни куз фаслида сотамиз. “Оқ чўп” навли узумни эса майиз қилиб, қиш ва баҳорда бозорга чиқарамиз. Бизда кўчат экишдан тортиб, майиз тайёрлашгача бўлган жараёнда, асосан, қўл меҳнатига таянилади. Шунинг учун ҳам майизларимизнинг сифати юқори. “Майиз сайли” бизга келгусида уни янада бозоргир, экспортбоп қилиб тайёрлаш учун янги имкониятлар эшигини очди.

Айни пайтда Қўшработда ҳар бир ҳудуднинг тупроқ ва иқлим шароитидан келиб чиқиб янги токзорлар барпо этилмоқда. “In vitro” усулида ток кўчатлари яратилмоқда. “Аватар”, “Гигант” каби узум навларини етиштириш кенгайди. Йил сайин бу навдаги токзорлар кўпаймоқда. Улардан самарали фойдаланиш ҳамда даромадни ошириш мақсадида томчилатиб суғориш тизими жорий этилиб, сув сарфи камида икки баробарга қисқармоқда.

— Қўшработдаги иқлим ва тупроқ унумдорлиги узумчилик учун жуда мос, — дейди Туркия Республикасидаги Чукурова университетининг қишлоқ хўжалиги факультети профессори Семиҳ Адана. — Тўғри нав танлаб, кўчат экиш, сувдан оқилона фойдаланиш ҳамда органик ўғитларни жорий этиш зарур. Майизнинг бозорда рақобатбардошлигини ошириш учун сифатли қайта ишлаш технологияларини соҳага жалб қилиш, қадоқлаш ва логистика жараёнларини модернизациялаш муҳим. Бизда бундай ишлар замонавий технологиялар ёрдамида амалга оширилади. Шу сабаб, Туркия дунёда узум етиштириш бўйича кучли ўнталикка киради, майиз экспортида биринчи ўринда туради.

Соҳани тузилмавий асосда ривожлантириш мақсадида Қўшработ базавий туман этиб белгиланиб, “Қўшработ-Агро стар” МЧЖ ташкил этилган. Унинг фаолияти Иштихон, Ургут ва Хатирчи туманларини қамраб олади. Ўзбекистонда 90 минг гектар майизбоп токзорлар мавжуд. Туманлардаги МЧЖ қамровига кирувчи майизбоп токзорларнинг умумий майдони 32 875 гектарни ташкил қилади. Ушбу ҳудудларда ҳар мавсумда ўртача 92 350 тонна майиз етиштирилади. Келгусида Қўшработда замонавий агросаноат мажмуасини ташкил этиш режалаштирилган. Мажмуа майизбоп узум етиштириш, қуритиш, лаборатория синовларидан ўтказиш, қайта ишлаб, қадоқланган шаклда ички ва ташқи бозорга миллий бренд билан чиқариш каби босқичларни ўз ичига олади. Бу Қўшработнинг майизи бренд сифатида жаҳон бозорида ўз мавқеига эга бўлишида муҳим омил ҳисобланади.

Абдулазиз ЙЎЛДОШЕВ
(«Халқ сўзи»).

Бугуннинг гапи

ПАХТАЧИЛИКДА ВАЗИЯТ ТУБДАН ЎЗГАРДИ

Тажрибали деҳқонларнинг айтишича, Марказий Фарғона чўлларида жойлашган Мингбулоқ тумани далаларида пахта ҳосилдорлиги яқин-яқингача 40 центнердан ортмаган. Бу йил фермерлар олимларнинг қайта синовдан ўтган маҳаллий “Порлоқ” навини экишгач, пахтачиликдаги вазият тубдан ўзгарди.

— Гектаридан 60 центнердан ошириб пахта териб олдик, — дейди “Файзимуҳаммад ота Ч” фермер хўжалиги раҳбари Баҳодир Чилматов. — Толаси пишиқ, чигити бўлиқ. Энг муҳими, кўсаклар бирдан очилар экан.

“Равнақ-1” навини экиб даласидан ўтган йилдагига нисбатан бир ярим баробар кўп ҳосил олган мингбулоқлик бошқа фермерлар ҳам бу нав муаллифларига раҳмат айтишмоқда. Чунки ҳар қанча меҳнат қилманг, нав яхши бўлмаса, кутилган натижага эришиш мушкул.

Дарҳақиқат, ўзбек олимлари томонидан яратилган “Порлоқ” нави сув танқислиги, шўрланиш ва турли касалликларга чидамлилиги билан ажралиб туради. “Равнақ-1” айни шу хусусияти билан асосий экин майдонлари шўрхок ва суғориш ишлари қийин кечадиган Мингбулоқ шароити учун жуда мос тушди. Парваришини вақтида қилиб, озуқаси тўлиқ берилса, деҳқонни бой қилади.

Фермер бу йилги мавсумда ғўзага илк бор дронлар ёрдамида ишлов берди. Сепилган дефолиантлар чаноқларнинг очилишини тезлаштириб юборди. “Равнақ-1” парваришланган 124 гектарнинг дастлабки 8 гектарлик пайкалидаги пахта йиғиб олинган кун фермернинг кўнгли кутилмаган қувончдан ёришди. Ҳосилдорлик — гектаридан 63,2 центнер! Мингбулоқ далаларида ҳали бу натижага эришилмаганди.

— Хитойдан келтирилган ғўза навларининг замонавий технологияларга асосланган агротехникаси, камхарж, кам меҳнат талаб этиши бор гап, — дейди туман қишлоқ хўжалиги бўлими бошлиғининг ўринбосари Алишер Ҳакимов. — Лекин олдингдан оққан сувнинг қадри бошқача! Ҳамма гап, деҳқончилик маданияти, агротехнологияси, уларга амал қилишда. Тўғри, “Равнақ-1”ни илк парваришлаганимиз учун суғоришда, биологик усуллардан фойдаланишда камчиликлар кузатилди. Бу ҳам бир тажриба бўлди. Насиб этса, келгуси йил ҳосилдорликни 75 — 80 центнерга етказамиз.

Пахтачилик ҳам ўзига хос бизнес, унинг натижадорлиги деҳқон қатори хомашёни қайта ишловчию давлатни ҳам бой қилади. Бинобарин, янги нав шарофати туфайли фермернинг даромади янада кўпаядиган бўлди. Ахир, у ҳосилдорлик ортиши ҳисобига қўшимча 2,5 миллиард сўм даромад олишни мўлжаллаб турибди.

Энди, айтинг-чи, маҳаллий ғўза навлари хорижники билан бемалол рақобатлаша оладими? Албатта! Мингбулоқда эришилган ютуқлар буни яққол тасдиқлаб турибди.

Қудратилла НАЖМИДДИНОВ
(«Халқ сўзи»).

Тажриба

Бугунги кунда қишлоқ хўжалигига “ақлли” технологиялар кириб келмоқда. Мамлакатимизда томчилатиб суғориш, автоматлаштирилган ҳарорат ва намлик назорати, юқори ҳосилдор навлардан фойдаланиш орқали маҳсулдорликни бир неча баробар оширишга эришилган. Иқлим ўзгариши ва ресурсларни тежаш талаблари қишлоқ хўжалигини рақамлаштиришни мустаҳкамлашга ундамоқда. Бу йўналишдаги ислоҳотлар доирасида “Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки ҳамда Халқаро тараққиёт уюшмаси иштирокида “Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш” лойиҳасини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Президент қарори қабул қилинди. Унга кўра, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Қишлоқ хўжалиги экинлари навларини синаш марказининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш вазифаси белгиланди.

ТЕЖАМКОР «АҚЛЛИ» ИССИҚХОНА

Айни жараёнда Сурхондарёда Термиз нав синаш станцияси тўлиқ модернизация қилинди. Натижада вилоятдаги биринчи “ақлли” иссиқхона барпо этилди. Бу иссиқхона фақатгина қишлоқ хўжалигидаги инновация эмас, балки табиий ресурслардан тежамкорлик билан фойдаланиш ҳамда ҳосилдорликни сезиларли оширишга хизмат қиладиган мукаммал тизимдир.

Термиз нав синаш станциясидаги “ақлли” иссиқхона ҳозирги замон технологиялари асосида қурилган. Унда ҳарорат ва ер намлиги автоматик тартибда назорат қилинади. Ер намлиги етарли бўлмаганда томчилатиб суғориш тизими ишга тушади. Иссиқхонада ишлатилаётган асосий уч турдаги ўғитлар аниқ миқдорда аралаштирилиб, автоматик равишда далага йўналтирилади. Масофадан туриб назорат олиб бориш имконияти мавжуд. Электр энергиясининг асосий манбаи сифатида қуёш панеллари фаолият кўрсатмоқда. Иссиқхонага ўрнатилган 5 киловаттлик қуёш панеллари табиий энергиядан фойдаланишни таъминламоқда.

— “Ақлли” иссиқхонанинг қурилишига Жаҳон банки томонидан 180 минг доллар маблағ ажратилди, — дейди лаборатория бошлиғи Отабек Абдуллаев. — Иссиқхонада барча жараёнлар — ҳароратни бошқаришдан тортиб агротехник тадбирларгача автоматлаштирилган тарзда амалга оширилади. Муҳим жиҳати, ўсимликлар касаллиги ҳам технологик жараён орқали кўрсатилади. Бу инсон меҳнатини камайтиради, ресурсларни тежашга имкон беради. Қуёш энергиясидан фойдаланиш эса нафақат иқтисодий, балки экологик жиҳатдан ҳам катта афзаллик беради.

Қолаверса, бу иссиқхонада янги ва дурагай навлар синовдан ўтказилади. Тадқиқотлар якунлангач, экспортбоп, серҳосил, касалликларга чидамли навлар расмий рўйхатга киритилади. Маҳаллийлаштириш учун тавсиялар берилади. Шунингдек, Сурхондарёга кириб келаётган инновацион навлар ҳам дастлаб шу “ақлли” иссиқхонада синовдан ўтказилади. Умуман, инновация ва самарадорлик уйғунлашган бу лойиҳа қишлоқ хўжалигини модернизациялаш, замонавий агротехнологияларни кенг жорий қилишга замин яратади ва бу жараён қишлоқ хўжалигида янги босқич бошланишидан дарак беради.

Фарҳод ЭСОНОВ
(«Халқ сўзи»).

ФАН ОЛИМПИАДАСИ ҒОЛИБИГА – АВТОМОБИЛЬ

Қоракўл туманидаги ихтисослаштирилган мактаб-интернати ўқувчиларининг турли даражадаги фан олимпиадаларида ғолиблар сафидан ўрин олиши аллақачон анъанага айланиб улгурди. Бу галги муваффақият эса янада ҳавас қиларли.

Офарин!

Гап шундаки, мактаб-интернатнинг 10-синф ўқувчиси Муҳаммадали Расулов математика фани бўйича ўтказилган IRN олимпиадасида 1-ўринни эгаллашга муваффақ бўлди. Ғолибга “Нексия – 3” русумли автомобиль соврин тариқасида берилди.

— Иқтидорли, салоҳиятли, интилувчан ўқувчилар ҳам, уларнинг кечани кеча, кундузни кундуз демай ўз устида ишлаб, шогирдлари иқболини кўришга иштиёқманд устозлари ҳам юртимиз, миллатимиз бойлиги, — дейди мазкур билим даргоҳи директори Т. Рўзиев. — Муҳаммадалининг ютуғи муносабати билан туман ҳокими, олимпиада ташкилотчилари, педагог ва ўқувчилар иштирокида ўтказилган тақдирлаш маросимида ана шу алоҳида таъкидланди. Мамлакатимизда таълим соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотлар самараси ҳақида сўз борди.

Тадбирда ушбу нуфузли олимпиадада фаол қатнашиб, 2 ва 3-ўринларни эгаллаган ўқувчиларга сертификат ва қимматбаҳо совғалар топширилди. Муҳаммадалининг устози ва мактаб-интернат раҳбари 10 миллион сўмдан пул мукофоти билан тақдирланди.

Истам ИБРОҲИМОВ
(«Халқ сўзи»).

ИСТЕЪМОЛЧИ СИФАТИДА ЎЗ ҲУҚУҚИНГИЗНИ БИЛАСИЗМИ?

Бу ҳаётда барчамиз истеъмолчи саналамиз. Истеъмолчи сифатида ўз ҳуқуқларимизни билиш эса ҳамма нарсага онгли равишда ёндашувимизни билдиради. Хўш, бу борада бизга қандай ҳуқуқлар берилганлиги ва уларни қандай самарали ҳимоя қилиш ҳақида ҳеч ўйлаб кўрганмисиз? Кейинги пайтда кўп истеъмолчилар ўз ҳуқуқларидан бохабарлиги қувонарли, албатта.

Долзарб мавзу

Жорий йилнинг саккиз ойида Ўзбекистон истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерациясининг Фарғона вилоятидаги тизим ташкилотларига истеъмолчилардан 582 та мурожаат тушди. Уларни ўрганиш ва ҳал қилиш якунларига кўра, истеъмолчилар фойдасига 1 млрд. 450 млн. сўмдан ортиқ маблағлар қайта ҳисоб-китоб қилинди. Шу маблағнинг 409 млн. сўми судларга киритилган даъво аризалари кўриб чиқилиши натижасида истеъмолчилар фойдасига ундирилган моддий ва маънавий зарар миқдорини ташкил этади.

— Ҳар қандай шароитда ҳам истеъмолчи ҳақ, — дейди федерациянинг Фарғона вилояти ҳудудий бирлашмаси раҳбари Аҳрор Раҳмоналиев. — Бундан икки йил аввал Қувасой шаҳрида истиқомат қилувчи М.Ю.дан номида ҳеч қандай кредит бўлмаса-да, Халқ банки АТБ томонидан банк пластик картасидан асоссиз равишда маблағ ечиб олинганлиги бўйича ариза келиб тушганди. Истеъмолчи манфаати устуворлигини таъминлаш мақсадида фуқаролик ишлари бўйича Фарғона туманлараро судига даъво аризаси киритилиб, суд қарори билан унинг фойдасига 2 млн. 839 минг сўм моддий ва маънавий зарарлар ундириб берилди.

Низолар юзага келганда истеъмолчи истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўлими, суд ёки бошқа назорат идоралари бўлсин, турли органларга мурожаат қилиш имкониятига эга.

— Яқинда шу истеъмолчидан яна бир мурожаат келиб тушди, — дейди федерациянинг Фарғона вилоятидаги ҳудудий бирлашмаси шуъба бошлиғи Фахриддин Бойназаров. — Мазкур банк томонидан унинг пластик картасидан такроран 3 млн. 789 минг сўм маблағ ечиб олинган. Истеъмолчи мурожаати асосида банк муассасасига сўров хати киритилиб, ўрганишлар олиб бориш жараёнида мурожаатда келтирилган важлар ўз исботини топди. Натижада бу маблағ тўлиқ истеъмолчининг банк пластик картасига қайтарилди. Келгусида ушбу ҳолат такрорланмаслиги учун унинг исм-шарифи электрон базадан узилиши таъминланди.

Айниқса, коммунал хизматлардан фойдаланишда истеъмолчилар тегишли ташкилотнинг расмий сайтидаги шахсий кабинетини бошқаришни ўрганиши муҳим. Айнан коммунал хизматлар соҳасида бундай муаммолар кўп. Афсуски, ўрганишлар мобайнида аксарият ҳолларда истеъмолчилар коммунал хизмат идоралари расмий сайтида ўз шахсий кабинети ташкил қилинганлигини билмайди ёки ушбу қулайликка эътиборсизлик билан қарамоқда.

Олтиариқ туманида яшовчи И. М.нинг мурожаатини ўрганиш давомида шундай ҳолатга дуч келинди. Хонадонда ичимлик суви истеъмоли сув ҳисоблагич воситасида олиб борилади. Лекин истеъмолчи томонидан сув ҳисоблагич кўрсаткичлари биллинг базага ўз вақтида киритиб борилмаган. Шу сабабли, 508 минг сўм асоссиз қарздорлик юзага келган. Ўрганишлар давомида мазкур қарздорликни бартараф қилиш чораси кўрилди. Аммо бу ҳолат истеъмолчининг турли идораларга мурожаат этиши, вақт йўқотиши ва турли асаббузарликларга сабаб бўлгани ачинарли.

Бугун хусусий секторда истеъмолчиларга ўз эътирозларини ўрнида билдириши учун имкониятлар яратиб бериш масаласи ҳаётий заруратга айланмоқда. Албатта, давлат идораларига ўз ариза, шикоят ва таклифлари билан ёзма ёки электрон тарзда мурожаат қилиб келаётганларга тегишли шароит яратилган. Бугунги кунда хизматларнинг аксарият қисми хусусий сектор томонидан сотилган маҳсулот, кўрсатилган хизмат, бажарилган иш юзасидан истеъмолчи ўз эътирозини хусусий сектор масъулига юқоридаги шаклларда билдириш имкониятига эгами?

Амалиётда харид қилган маҳсулотида нуқсон аниқланганда истеъмолчи кўпинча ўз эътирозини савдо дўкони ходимига фақат оғзаки билдиради. Бундай тадбиркорлик субъектларида аксарият ҳолларда истеъмолчи ўз эътирозини билдиришига шикоят ва таклифлар дафтари, электрон мурожаат қилиш учун алоқа маълумотлари шакллантирилмаган. Оқибатда истеъмолчининг сотувчига қилган оғзаки эътирози ҳеч қаерда расмийлаштирилмайди. Шу боис сотувчи уни ҳафталаб, ойлаб сарсон қилади. Белгиланган тартибда эътирознома ёзиб, уни сотувчига тақдим қилиш, у олишдан бош тортган тақдирда почта орқали юбориб, низони ҳал этишда асқатадиган таянч нуқта — ўзининг илк мурожаат қилган кунини қонуний қайд этишдир. Талаблари ўз муддатида кўриб чиқилмаган, тегишли тартибда ҳал қилинмаган тақдирда эса қонун талаблари бўйича пеняларни ундириб олиш имкониятига эга.

Яқинда Фарғона вилояти Рақобатни ривожлантириш ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бошқармаси сўрови ва танлама асосда истеъмолчиларга савдо ҳамда умумий овқатланиш, дори воситалари ва тиббий буюмларни сотаётган қарийб 100 субъектда бу борада яратилган имкониятлар ўрганилди. Ва уларнинг бор-йўғи 25 фоизида истеъмолчи ўз эътирозини оғзаки равишда билдиришидан ташқари шикоят ва таклифлар дафтарига ҳам қайд қилиши учун имкониятлар яратилган. Уларнинг бир-иккитасида шикоятни электрон шаклда ҳам қабул қилиш имконияти мавжудлиги айтилган бўлса-да, электрон манзил истеъмолчилар танишиши учун қулай жойга қўйилмаганлигини кўрсатади. Аксинча, ўрганилган тадбиркорлик субъектларининг деярли ярмида кириш қисмига ҳатто субъектнинг номи, юридик манзили ва иш тартибини кўрсатувчи пешлавҳалар ҳам ўрнатилмаган. Бу истеъмолчи учун эътирозни ёзма равишда беришда қийинчилик туғдиради.

Бир қарашда оддий ҳолатдек туюладиган бундай шароитлар тўлиқ яратиб берилиши истеъмолчига қулай бўлиши билан бирга, тадбиркорга ҳам ўз бизнесини самарали назорат қилиш, мурожаатлар турли давлат идораларигача етиб бориб, текширилишигача бўлган ортиқча “бош оғриқ”лардан холи бўлиш имконини беради. Истеъмолчи манфаати устуворлигини таъминлашда бу оддий, лекин муҳим ҳаётий қоидага айланиши керак.

Ботир МАДИЁРОВ
(«Халқ сўзи»).

Келгуси йилларда юртимизда мис ишлаб чиқариш ҳажми 250 минг тоннага, 2030 йилга бориб эса 500 минг тоннага етиши кутилмоқда.

Халқ сўзи
www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz
2025 йил 10 октябрь

САНОАТГА АЙЛАНГАН САНЪАТ

СЕРИАЛЛАР — ШУНЧАКИ МАИШИЙ МАҲСУЛОТ ЭМАС, МАЪНАВИЙ ТАЪСИРЧАН КУЧ

“Халқ сўзи” газетасининг шу йил 23 сентябрь сонида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, “Маърифат” тарғиботчилар жамияти аъзоси Зулфия Мўминованинг “Экрандаги қабоҳатнинг ҳаётдаги акси ёки енгил-елпи сериаллар жамиятга нима беряпти?” сарлавҳали мақоласи эълон қилинди.

Аксарият хусусий телеканаллар, турли сайтлар ва ижтимоий тармоқларда намойиш этилаётган сериалларда аёл образининг нохолис, ноҳаққоний тасвирланиши, гоҳ жанжалкаш қайнона, гоҳ бевафо хотин, гоҳ енгилтак келин қиёфасида гавдалантирилиши жамиятда жаҳолатнинг ортишига сабаб бўлаётгани ҳақида теран мушоҳада юритилган мазкур мақола газетхонлар орасида катта акс садо берди.

Қуйида ушбу долзарб мавзу ва мақолага муштарийлардан келган муносабатлар эътиборингизга ҳавола қилинмоқда.

Акс садо

ЭКРАНДАГИ ҚАБОҲАТНИНГ ҲАЁТДАГИ АКСИ

ёки енгил-елпи сериаллар жамиятга нима беряпти?

Оила — муқаддас кўрғон. У жамиятимизнинг таянчи, пойдеворидир. Оила ҳар бир халқнинг давомийлигини, миллий қадриятларини асраб қолувчи, янги авлодни дунёга келтириб, баркамол инсонни тарбияловчи маскандир.

Мулоҳаза учун мавзу

Оила бошқаларга намуна бўлсин

Ёшларимизнинг оилавий ҳаётга тайёрлигини таъминлаш

Ёшларнинг оилавий ҳаётга тайёрлигини таъминлаш

Оилавий ажримларнинг олдини олиш

Оилавий ажримларнинг олдини олиш

Оилавий ажримларнинг олдини оли